

Dnr 1.6-316/2012



SOCIALFÖRVALTNINGEN
AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 3.1-202/2012
SON 2012-05-22
SID 1 (2)
2012-04-27

Till
Socialnämnden

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad

Rapport 2011

(1 bilaga)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens rapport om socialtjänsten i Stockholms stad 2011.
2. Rapporten överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Bakgrund

Socialnämnden har ett övergripande och samordnande ansvar för socialtjänsten i Stockholms stad. Detta innebär bland annat att nämnden har i uppgift att följa upp att verksamheten bedrivs utifrån likställighet, rättssäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Uppföljning sker på olika sätt, t.ex. genom att underlag tas fram till Socialstyrelsen för den officiella statistiken om socialtjänsten eller genom särskilda utredningar som fokuserar på ett visst område.

Denna socialtjänstrapport avser år 2011 och det är tredje året som socialförvaltningen gör en rapport för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Strategiska enheten vid förvaltningen har samlat in och sammanställt statistikuppgifter och annan relevant information för att belysa följande verksamhetsområden: ekonomiskt bistånd, barn och ungdom, funktionshinder, socialpsykiatri, missbruk, hemlöshet och kvinnofrid/våld i nära relationer. Uppgifterna är hämtade ur stadens befintliga verksamhetssystem.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner bifogade socialtjänstrapport för år 2011. Rapporten har samma upplägg som de tidigare två rapporterna för år 2009 och 2010 för att möjliggöra jämförelser dels över tid, dels mellan olika delar av staden.

Bilaga

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad. Rapport 2011.

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad

Rapport 2011

April 2012

Innehållsförteckning

Inledning	4
<i>Demografi</i>	<i>4</i>
Ekonomiskt bistånd	6
<i>Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad.....</i>	<i>6</i>
<i>Biståndshushållen</i>	<i>8</i>
<i>Kostnader för ekonomiskt bistånd</i>	<i>10</i>
<i>Hinder för egen försörjning</i>	<i>11</i>
Arbetslöshet	12
Sjukdom.....	12
Sociala eller medicinska hinder	12
<i>Ändamål med biståndet.....</i>	<i>13</i>
<i>Avslut.....</i>	<i>14</i>
<i>Etableringsreformen.....</i>	<i>15</i>
<i>Arbete mot felaktiga utbetalningar</i>	<i>15</i>
Budget- och skuldrådgivning	17
Barn och ungdom	18
<i>Stadsdelsnämndernas ansvar.....</i>	<i>18</i>
<i>Anmälningar och aktualisering</i>	<i>18</i>
<i>Öppna insatser</i>	<i>22</i>
Kontaktperson/-familj	22
Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 § sol.	23
<i>Dygnetruntvård</i>	<i>24</i>
<i>Familjerätt.....</i>	<i>25</i>
Vårdnadsutredningar, samarbetsamtal och avtal	26
Faderskap, föräldraskap och adoption	27
<i>Barn och ungdomar med LVU-beslut</i>	<i>28</i>
<i>Unga lagöverträdare.....</i>	<i>29</i>
Ungdomstjänst	29
Medling och brottsofferstöd	31
<i>Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl.....</i>	<i>31</i>
Nyttillkomna ensamkommande barn och unga till Stockholms stad	31
Överenskommelse om boendeplatser i Stockholms stad	32
Missbruk.....	33
<i>Målgruppen vuxna med missbruks-/beroendeproblem</i>	<i>33</i>
<i>Insatser.....</i>	<i>35</i>
Biståndsbedömd öppenvård	35
Öppenvård som inte kräver biståndsbedömning	35
Institutionsvård enligt SoL.....	36
LVM-vård	37

Familjevård enligt SoL.....	37
Boendeinsatser.....	38
Försöks- och träningslägenheter	38
Samverkan.....	39
Utvecklingsarbete.....	40
Hemlöshet.....	41
Stockholms stads kartläggningar	41
Tak- över- huvudet - garantin (TÖG).....	41
Bostad först.....	42
Unga vuxna i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet.....	42
Vräkningsförebyggande arbete.....	43
Socialpsykiatri	44
Statistikuppgifter.....	44
Målgruppsbeskrivning.....	44
Samverkan.....	47
Valfrihet.....	47
Antal ärenden per handläggare	48
Syssetsättning.....	48
Boendestöd och boenden.....	51
Behov av boenden och utbyggnad	52
Funktionsnedsättning.....	53
Målgruppen.....	53
Verksamhetsområdet i siffror	54
Antal personer med beslut enligt LSS, SoL och SFB (f.d. LASS).....	54
Insatser enligt LSS.....	55
KBH	56
Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2011	57
Behov av boenden och utbyggnad	58
Valfrihet, LOV	58
Omfattning och kostnader för verksamheterna.....	60
Bostad med särskild service för barn och ungdomar	61
Bostad med särskild service för vuxna	61
Brukarundersökning	62
Vuxenboende	62
Daglig verksamhet	62
Handläggning av ärenden som rör personer med funktionsnedsättning.....	63
Kommunalisering av hemsjukvården	63
Kvinnofrid – mot våld i nära relationer	65

Inledning

Socialnämnden arbetar för att stadens socialtjänst ska bedrivas utifrån likställighet, rättsäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Medborgarna ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Nämnden upprättar riktlinjer för stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden, stödjer dem genom bl.a. utbildningar och seminarier samt medverkar till utvecklandet av en kunskapsbaserad socialtjänst. En annan viktig uppgift är att följa upp stadens socialtjänstverksamhet.

Detta är den tredje socialtjänstrapporten som görs för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Den första gjordes för år 2009 och de två följande redovisar i huvudsak samma variabler för att möjliggöra jämförelser över tid. Statistikuppgifter är hämtade från stadens befintliga verksamhetssystem. Kvaliteten på inrapporterade uppgifter är relativt tillförlitlig, men variationer kan förekomma mellan dels olika verksamhetsområden, dels olika stadsdelsförvaltningar.

Inom vissa verksamhetsområden, t.ex. ekonomiskt bistånd, finns statistikuppgifter långt tillbaka i tiden, vilket medger att jämförelser över tid kan göras för att t.ex. visa på trender. Inom andra områden finns inte så långa tidsserier.

Demografi

Befolkningsökningen i Stockholm fortsätter öka i liknande takt som förra året. Befolkningen ökade med 17 251 personer och den sista december 2011 hade staden 864 324 invånare. Även Sverige och Stockholms län har en fortsatt ökning av befolkningen. Dock är befolkningsökningen mindre än förra året för Stockholms stad och riket, men större än föregående år för Stockholms län.

Både in- och utflyttningen till Stockholm ökade under 2011. Inflyttningen från övriga Sverige ökade med drygt 600 personer och invandringen ökade med knappt 400 personer. 63 075 personer flyttade in till Stockholm, varav 48 231 från övriga Sverige och 14 844 personer från utlandet. Under 2011 ökade inrikes utflyttningen med drygt 2 000 personer, medan utvandringen minskade något. 45 514 flyttade från Stockholm till övriga Sverige och 7 171 utvandrade. Den totala utflyttningen var därmed 52 685 personer och det totala flyttnettot 10 390 personer.

Efter årtal med stadig ökning av antalet födda har det skett ett litet trendbrott 2011. Detta trendbrott speglas även i riket som stort samt i Stockholms län. Antalet födda i Stockholms stad har sjunkit något från 13 896 födda 2010 till 13 620 födda 2011. Det föds fortfarande väldigt många barn i Stockholms stad och om rekordåret 2010 hålls inom parentes så ser antalet fortfarande ut att öka. Antalet döda 2011 var 6 942 personer, vilket är ungefär samma siffra som året innan.

Befolkningen per stadsdelsnämnd den 31 dec 2012

Stadsdelsnämnd	Befolkning 31 dec 2011
Bromma	67096
Enskede-Årsta-Vantör	92071
Farsta	51987
Hägersten-Liljeholmen	76710
Hässelby-Vällingby	66721
Kungsholmen	63120
Norrmalm	67687
Rinkeby-Kista	46792
Skarpnäck	43961
Skärholmen	34415
Spånga-Tensta	38115
Södermalm	123468
Älvsjö	25660
Östermalm	66521
Hela staden	864324

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt. I den senare delen ingår andra nödvändiga utgifter vid sidan av försörjningen, som exempelvis kostnader för barnomsorg, läkarvård, medicin, och tandvård. Utgångspunkten för biståndet är att tillförsäkra befolkningen en skälig levnadsnivå, vilken preciseras i riksnormen för försörjningsstöd och i stadens riktlinjer.

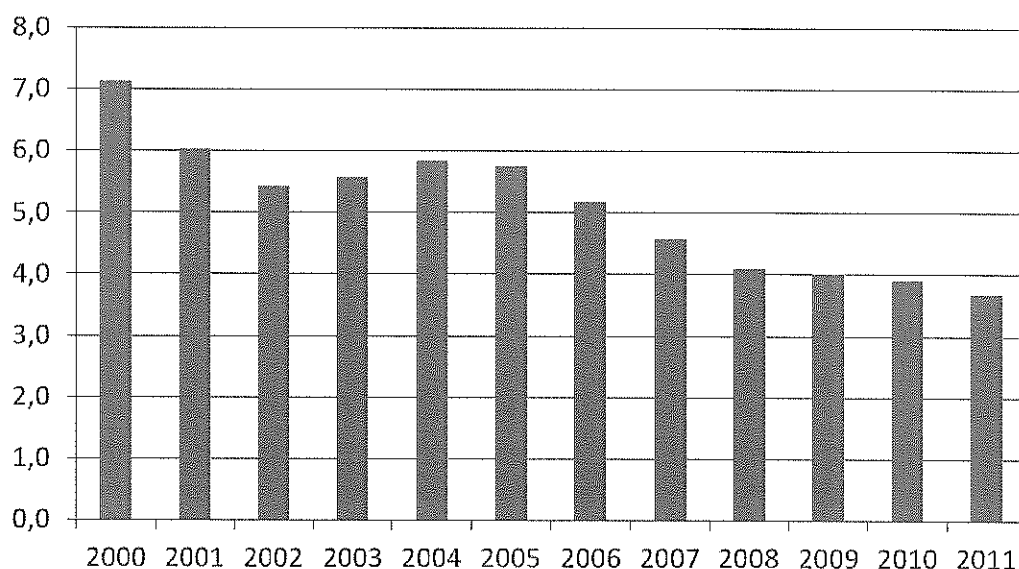
- 4 kap 3 § SoL Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för
1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och radio- och TV-avgift. (riksnorm)
 2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Ekonomiskt bistånd utgör samhällets yttersta skyddsnät och kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. I arbetet med ekonomiskt bistånd är huvuduppgiften att hjälpa personer så att de kan klara sin försörjning på egen hand. Den andra uppgiften är att ge försörjningsstöd till dess att självförsörjningsmålet är uppnått. Det är stadsdelsnämnderna och socialnämnden som ansvarar för bistånd till enskilda.

Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Behovet av ekonomiskt bistånd påverkas främst av situationen på arbetsmarknaden. Även utvecklingen inom andra områden, såsom exempelvis integrations- och utbildningspolitiken samt hur sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna är utformade påverkar hur stor andel av befolkningen som har svårt att klara sin försörjning på egen hand.

Andel av befolkningen, vuxna och barn, som fått ekonomiskt bistånd någon gång under åren 2000-2011 (%)



Källa: SWECO

Antalet biståndsmottagare i staden har, sett över tid, minskat till en historiskt låg nivå. 2011 fick totalt 31 411 personer, vuxna och barn, någon gång ekonomiskt bistånd vilket utgör 3,7 procent av befolkningen. De senaste fyra åren har nivån varit tämligen stabil, trots den konjunkturedgång som inleddes i landet under hösten 2008. Detta kan förklaras med att arbetsmarknaden i Stockholmsområdet har varit jämförelsevis fortsatt god, men sannolikt har det även påverkats av stadens tydliga krav på den enskildes medverkan till självförsörjning, tillgång till insatser på jobbtorgen samt förbättrade utredningsmetoder för att undvika utbetalningar till personer som inte har ett egentligt behov av ekonomiskt bistånd.

Befolkningens behov av ekonomiskt bistånd fördelar sig olika över staden beroende på befolkningssammansättningen. Särskilt markant är skillnaden mellan innerstaden och de ytterstadsområden där en stor andel befolkning har utländsk bakgrund, det vill säga är utländska medborgare eller svenska medborgare födda utrikes, och är relativt nyanlända i landet. I dessa områden består biståndshushållen även i större utsträckning av barnfamiljer vilket medför att hushållen i genomsnitt är större. Den genomsnittliga biståndstiden skiljer sig dock inte så mycket mot staden i övrigt.

Nyanlända flyktingar har särskilt svårt att komma i kontakt med arbetslivet och få arbete, och många nyanlända väljer att bosätta sig i de ytterstadsområden där det redan bor många landsmän. Det medför att det i dessa stadsdelar kontinuerligt tillkommer nya hushåll med behov av socialtjänstens insatser, då många av de nyanlända flyttar in under osäkra bostadsförhållanden och utan egen försörjning.

Behov av ekonomiskt bistånd - jämförelse mellan stadsdelsnämnderna år 2011

Stadsdelsnämnd	Andel biståndsmottagare i befolkningen	Genomsnittlig biståndstid mån/år	Biståndsmottagare per hushåll	Andel utrikes födda i befolkningen
Bromma	1,9 %	6,2	1,5	14,2 %
Enskede-Årsta-Vantör	5,0 %	7,1	1,8	25,3 %
Farsta	4,8 %	7,1	1,6	23,1 %
Hägersten-Liljeholmen	1,9 %	6,2	1,4	16,9 %
Hässelby-Vällingby	5,6 %	7,2	1,9	26,6 %
Kungsholmen	0,8 %	6,1	1,3	14,7 %
Norrmalm	0,9 %	6,1	1,3	15,9 %
Rinkeby-Kista	11,4 %	7,5	2,1	56,4 %
Skarpnäck	3,9 %	6,9	1,7	20,7 %
Skärholmen	8,6 %	7,0	2,0	47,9 %
Spånga-Tensta	9,9 %	7,7	2,1	38,9 %
Södermalm	1,4 %	6,8	1,3	13,9 %
Älvsjö	2,2 %	6,7	1,7	15,5 %
Östermalm	0,8 %	6,2	1,2	17,1 %
Hela staden	3,7 %	7,0	1,7	22,6 %

Källa: SWECO

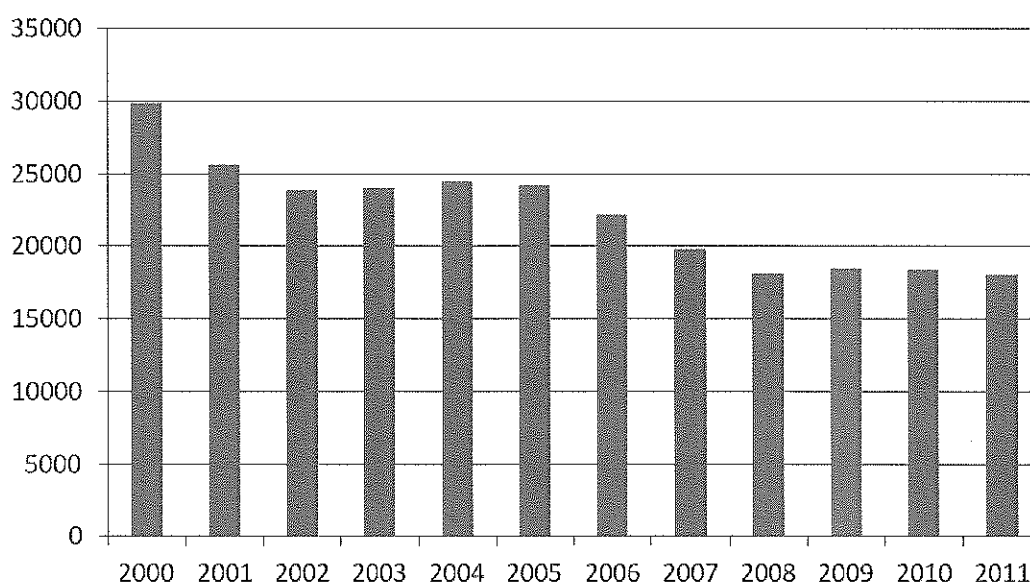
Kostnaden för ekonomiskt bistånd var 985 mnkr i staden 2011. Det var en kostnadsökning med 18 mnkr eller 1,9 procent jämfört med föregående år. I de flesta stadsdelsförvaltningar minskade antalet biståndshushåll något.

Minskningen var störst i Södermalm med 175 färre hushåll, Enskede-Årsta-Vantör minskade med 163 hushåll och Skarpnäck med 114 hushåll. Endast i några stadsdelsförvaltningar ökade antalet biståndshushåll. Östermalm ökade med 30 hushåll, Hässelby-Vällingby med 100 hushåll och Skärholmen med ca 50 hushåll.

Biståndshushållen

Efter att antalet biståndshushåll minskat under högkonjunkturen 2005 till 2008 vände trenden något uppåt igen 2009. Från och med 2010 har det dock minskat något igen. Minskningen av antalet bidrog till att dämpa den kostnadsökning som ändå skedde både 2010 och 2011. Den genomsnittliga hushållsstorleken har även den gått ned något, från 1,80 personer till 1,74.

Biståndshushåll som varit aktuella någon gång under året 2000 -2011 (Antal)



Källa: SWEKO

Hushåll med långa biståndstider har dominerat sedan 1997. Tidigare var förhållandet det omvända. 2011 fick 40 procent bistånd i 10-12 månader medan endast 24 % fick bistånd i 1-2 månader. Ekonomiskt bistånd har därmed kommit att vara långt ifrån det tillfälliga komplement till försörjning det är avsett att vara.

Långa biståndstider ger höga årskostnader. År 2011 gick 71 procent av kostnaden för ekonomiskt bistånd till de 40 procent av hushållen som hade långa biståndstider. Ungefär 4 procent av kostnaden 2011 gick till de 24 procent av hushållen som hade kort biståndstid. Det är ett förhållande som varit relativt oförändrat sedan 1997. 1990 gick drygt 50 procent av kostnaden till de 20 procent av hushållen som hade långvarigt behov och 9 procent av kostnaden till de 45 procent som hade kortvariga behov.

Biståndshushållens sammansättning 2011

Hushållstyp	Andel av hushållen
Ensam man utan barn	39 %
Ensam kvinna utan barn	25 %
Par utan barn	3 %
Ensam man med barn	4 %
Ensam kvinna med barn	16 %
Par med barn	9 %
Dödsbo	2 %

Källa: SWECO

Hushåll utan barn utgör drygt 2/3 av biståndshushållen. Av tradition är ensamstående män i arbetsför ålder den enskilt största gruppen som har behov av bistånd. Bland hushållen med barn är ensamma kvinnor med barn den största hushållstypen. I förhållande till sin andel av befolkningen är ensamstående kvinnor med barn den procentuellt största gruppen med behov av bistånd.

Biståndsmottagarnas åldersfördelning 2011

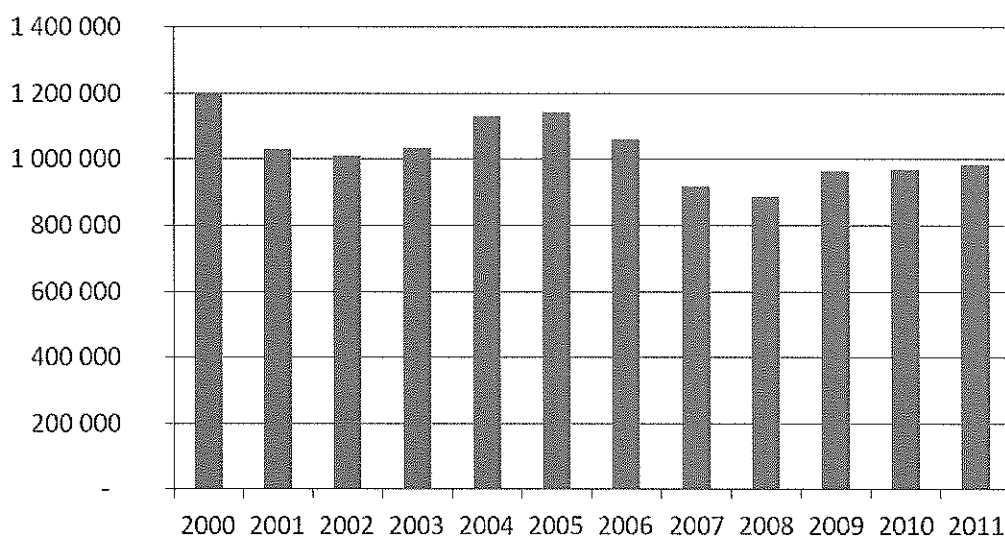
Barn	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-64 år	65 år och äldre
35 %	8 %	7 %	15 %	32 %	3 %

Källa: SWECO

Andelen barn har fortsatt minska och under 2011 utgjorde de 35 procent av biståndsmottagarna. Det är en skillnad med drygt 5 procent jämfört med 2010. Ungdomar 18-20 år ingår med hänsyn till föräldrarnas försörjningsskyldighet i föräldrarnas hushåll så länge de går i gymnasieskolan. Ungdomar som fyllt 18 år och avslutat sina gymnasiestudier betraktas som vuxna med eget hushåll. Biståndsmottagare som är 65 år och äldre utgör sedan äldreförsörjningsstödet hos Försäkringskassan (nu ansvarar Pensionsmyndigheten) infördes 2003 en mycket liten andel som i första hand ansöker om bistånd utöver försörjningsstödet som exempelvis till glasögon och tandvård.

Kostnader för ekonomiskt bistånd

Kostnad för utgivet ekonomiskt bistånd 2000 – 2011, löpande priser (mkr)



Källa: SWEKO

En mängd faktorer påverkar naturligtvis kostnaderna för ekonomiskt bistånd, som inflationen, antalet biståndsmottagare, medelbidrag per person, hushållstorlek och hur länge var och en av dessa har behov av bistånd. Antalet biståndshushåll påverkas i sin tur av till exempel befolkningsutvecklingen, konjunkturen, arbetsmetoder och bedömningar. Medelbidraget per person påverkas av normförändringar/inflation, hushållens inkomster och utgifter, handläggningsrutiner, pris- och hyresutveckling. Värt att observera är att prisutvecklingen i staden ofta ligger högre än inflationen i landet.

Under 2011 ökade kostnaden för ekonomiskt bistånd jämfört med 2010. Ökningen kan främst förklaras med högre medelbidrag per person och längre biståndstider. 2011 ökade hyreskostnaderna med cirka 2 procent och priserna på utgifter som ingår i normen och dem som inte ingår i normen ökade med 2,6 procent. Medelbidraget per hushåll var 7 762 kr under 2011, vilket var en ökning med 2,8 procent i förhållande till 2010.

Sammanfattningsvis förklaras kostnadsförändringen i staden, + 0,2 procent, mellan 2010 och 2011 av:

	Förändring i mkr	Förändring i %-enheter
Längre biståndstid	10,0	1,0
Högre medelbidrag per person	45,1	4,7
Motverkades av		
Färre biståndshushåll	- 18,2	- 1,9
Mindre hushållstorlek	-17,1	- 1,8
Synergieffekt	- 1,2	- 0,1
Summa	18,5	1,9

Källa: SWEKO

När en motsvarande beräkning görs för respektive stadsdelsförvaltning framkommer något olika förklaringar till kostnadsförändringarna. Det beror bland annat på stadsdelsområdenas sinsemellan olika befolkningsstrukturer och troligtvis i viss mån på olika arbetssätt.

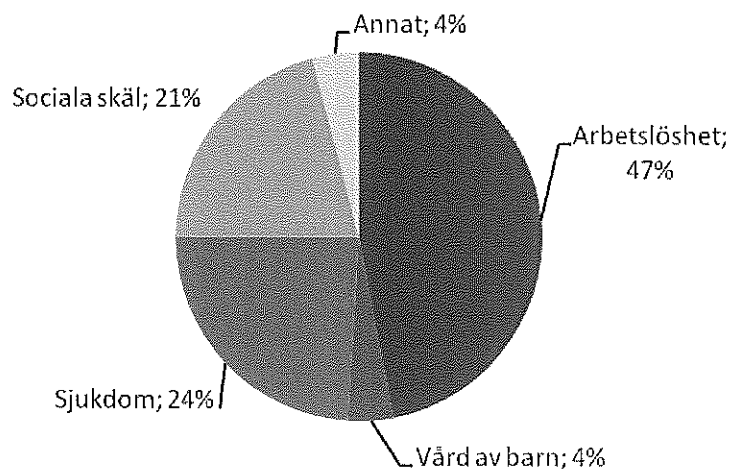
Vid en genomgång av ändamålen för ekonomiskt bistånd framkommer att de ökade kostnaderna 2011 till stor del beror på utgifter kopplade till bostadssituationen. Det rör sig främst om magasinering, förmedlingsavgift, kostnad för vandrarhem och hotell samt skuldsanering för hyra och el. Den största ökningen är för kostnad på vandrarhem och hotell då antalet bostadslösa barnfamiljer och sådana placeringar har ökat. Utifrån barnperspektivet placeras bostadslösa barnfamiljer inte på härbärgen utan i större utsträckning på hotell. SHIS har ett uppdrag att tillhandahålla boendelösningar för barnfamiljer och det förs kontinuerliga diskussioner om hur antalet platser ska utökas.

Ytterligare en anledning till det ökade medelbidraget kan vara att de hushåll som även har andra inkomster utöver ekonomiskt bistånd minskar.

Hinder för egen försörjning

Försörjningshindren kan delas in i tre dominerande huvudkategorier; arbetslöshet, sjukdom samt sociala skäl. Indelningen har en koppling till vilka insatser som är lämpliga för att undanröja den sökandes hinder för självförsörjning. Den fjärde största orsaken är vård av barn under dess första år.

Försörjningshinder - fördelningen av kostnaderna på kategorier, 2011



Källa: SWECO

I jämförelse med 2010 är det främst kostnaderna för sjukdom som skäl som har ökat, med 19 mnkr jämfört med 2010. Även sociala skäl har ökat med drygt 4 mnkr under 2011.

Arbetslöshet

De flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. De som är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt tillhör kategorin arbetslösa. Kategorin rymmer personer med otillräcklig eller ingen arbetslöshetsersättning, med otillräcklig ersättning av aktivitetsstöd samt flyktingar som av något skäl inte erhållit introduktionsersättning inom introduktionsperioden. Personer som är arbetslösa ska aktivt söka arbete och göra det som krävs för att kunna få ett arbete. Arbetslösa hänvisas som regel till stadens jobbtorg för stöd och insatser.

Sjukdom

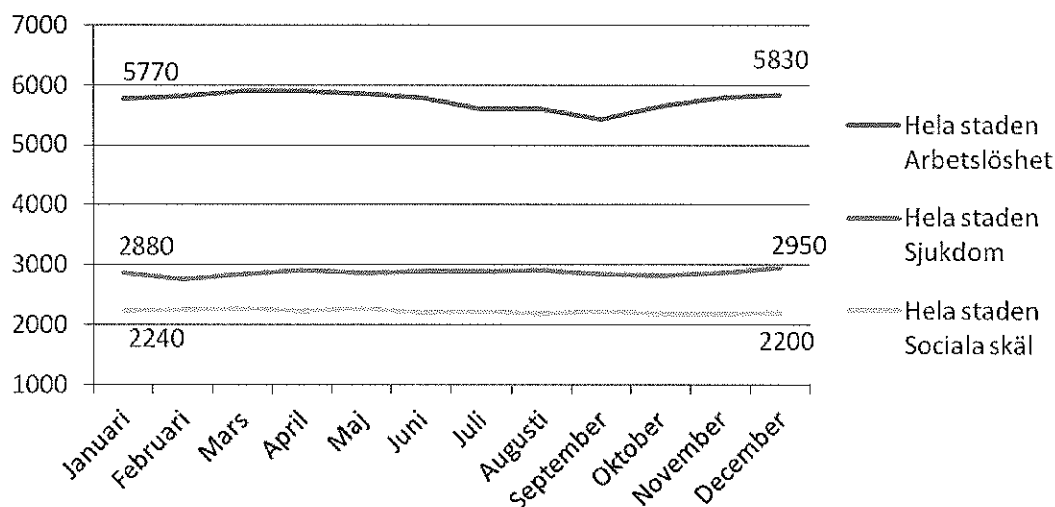
När det gäller kategorin som på grund av sjukdom har behov av försörjningsstöd består den av en grupp som bedömts ha varaktigt nedsatt arbetsförmåga men som har otillräcklig sjuk- eller aktivitetsersättning och därför behöver kompletterande försörjningsstöd. En annan grupp är de sjukskrivna, det vill säga personer med läkarutlåtande som styrker nedsatt arbetsförmåga som inte har kvalificerat sig för sjukpenning eller som har låg sjukpenning. I arbetet med personer som söker försörjningsstöd på grund av att de av hälsoskäl inte anser sig kunna arbeta är det inte sjukdomen i sig som ska bedömas utan arbetsförmågan, och för detta krävs nära samverkan med konsultläkare, vårdcentraler, psykiatrimottagningar, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Det finns också personer som fått sin sjukpenning eller sjukersättning indragen på grund av att försäkringskassan bedömt att de har arbetsförmåga, och dessa hänvisas i första hand till stadens jobbtorg för stöd och insatser att komma ut på arbetsmarknaden igen.

Slutligen finns en grupp personer som utförsäkrats från den tidsbegränsade sjuk- och aktivitetsersättningen eller som har förbrukat sina sjukpenningsdagar. Dessa ska i första hand skriva in sig i arbetsförmedlingens introduktionsprogram och ansöka om aktivitetsstöd. De kan dock behöva kompletterande försörjningsstöd om aktivitetsstödet är otillräckligt att försörja sig på.

Sociala eller medicinska hinder

Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från sjukvården. Skälen kan exempelvis vara ett allvarligt missbruk, psykisk ohälsa eller en plötslig krissituation.

Försörjningshindrens utveckling 2011 (antal personer)



Källa: SWECO

Kategorin arbetslösa omfattar en långt större andel av de vuxna biståndstagarna än den andel av kostnaden för ekonomiskt bistånd som de står för. Årskostnaden per arbetslös person är lägre än för dem med sociala skäl eller de med sjukdom, vilket bland annat beror på att biståndstiden för arbetslöshet är något kortare.

Ändamål med biståndet

De totala kostnaderna för utbetalt bistånd uppgick 2011 till 985 mnkr och 869 mnkr (88 procent) utgjordes av försörjningsstöd.

Försörjningsstödet andel av det totala ekonomiskt biståndet 2005-2011

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Försörjningsstöd	87,9%	88,8%	89,0%	89,1%	90,2%	89,7 %	88,2 %
Övrigt ekonomiskt bistånd	12,1%	11,2%	11,0%	10,9%	9,8 %	10,3 %	11,8 %

Försörjningsstödet andel av det totala ekonomiska biståndet har ökat de senaste åren samtidigt som bistånd utöver norm till livsföringen i övrigt har minskat. Den trenden bröts dock något under 2011. Nedan följer en jämförelse av kostnaderna för de vanligaste ändamålen utöver försörjningsstödet samt hur många hushåll som erhållit respektive ändamål.

Övrigt ekonomiskt bistånd 2004 resp. 2011

Ändamål	Summa i tkr		Antal hushåll	
	2004	2011	2004	2011
Begravningskostnader	5 182	3 227	3 585	396
Boendekostnad hotell	25 860	24 486	8 905	558
Boendekostnad härbärge	6 240	6 218	9 471	517
Boendekostnad vandrarhem	5 832	11 114	7 060	433
Hemutrustning	9 897	4 636	686	1 001
Läkarvård	7 066	6 225	342	7 824
Medicinkostnad	10 049	8 937	604	8 483
Skuldsanering hyror	6 383	7 228	1 904	544
Tandvård	24 773	15 802	533	4 629

Källa: SWEKO

Sedan 2004 har en minskning skett avseende de flesta ändamål både gällande kostnader och hushåll. Den minsta förändringen har skett när det gäller bistånd till läkarvårds- och medicinkostnad vilket är ändamål som i princip alltid beviljas om hushållet är berättigat till försörjningsstöd. Kostnaderna för logi minskade stadigt under flera års tid, men under 2011 ökade de jämfört med 2010. Totalt ökade kostnader med bostadsanknytning från nära 36 mnkr till över 50 mnkr.

Ändamål där kostnaden ökade kraftigt under 2011

Ändamål	December 2010		December 2011	
	Hushåll	Summa i tkr	Hushåll	Summa i tkr
Boendekostnad på hotell	104	1 440	170	2 652
Boendekostnad vandrarhem	66	640	111	1 191
Förmedlingsavgift bostad	135	139	140	219
Magasineringskostnader	21	18	34	38
Skuldsanering el	52	180	61	266
Skuldsanering hyror	53	589	59	789

Källa: SWEKO

Avslut

Totalt avslutades 6 350 ärenden under 2011, vilket motsvarade 35 procent av biståndshushållen. Det var en minskning med nära 250 hushåll jämfört med 2010. Den största andelen avslutades till arbete, och det gällde i synnerhet gruppen par med barn. De övriga stora kategorierna är studier och flytt.

Andelen med okänd orsak är stor vilket beror på att det inte finns någon skyldighet att rapportera varför man inte längre ansöker om bistånd.

Avslutsorsaker 2011

Avslutsorsak	Ensamstående utan barn	Ensamstående med barn	Par utan barn	Par med barn
Börjat arbeta	29 %	32 %	29 %	44 %
Börjat studera	7 %	8 %	2 %	6 %
Beviljats sjuk-/akt.ers/pens/äldref	10 %	4 %	12 %	2 %
Beviljats A-kassa/Alfa/akt.stöd	2 %	3 %	2 %	1 %
Beviljats annan ersättning	5 %	7 %	5 %	4 %
Flyttat från stadsdelen	10 %	12 %	10 %	9 %
Övrigt/okänt	37 %	34 %	40 %	34 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %

Källa: SWEKO

Etableringsreformen

Från och med 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för nyanländas etablering och beslutar om rätten till etableringsplan och etableringsersättning. Antalet hushåll med introduktionsersättning har därför successivt minskat under 2011.

I vissa situationer kan ändå de nyanlända som omfattas av etableringslagen ha behov av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Detta både under ”glappet” som uppstår mellan ersättningen från Migrationsverket och etableringsersättningen från Försäkringskassan, samt i andra situationen då denna ersättning inte är tillräcklig.

Reformen har under 2011 medfört något lägre kostnader än förväntat för staden. Drygt 100 personer har fått ekonomiskt bistånd med något av de tre nyinrättade försörjningshindren som gäller personer i etablering. Dels berodde detta på färre flyktingar än förväntat rent generellt under året, dels på att bara drygt 30 procent av de berörda individerna ansökte om ekonomiskt bistånd i avvaktan ersättningar från andra myndigheter.

Arbete mot felaktiga utbetalningar

Staden har sedan 2008 aktivt arbetat för att åtgärda, förhindra och förebygga felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Arbetet har bedrivits i projektform ”FUT-projektet” (FUT = felaktig utbetalning) och redovisats i separata rapporter. Arbetet under 2011 presenterades i Lägesrapport FUT IV Dnr 3.1-0098/2011. Arbetet har bedrivits genom ett samordnade ansvar hos socialförvaltningen och lokala FUT-utredare på förvaltningarna.

Huvudinriktningen är ”rätt utbetalningar” (RUT) och det förebyggande arbetet för att motverka att felaktiga utbetalningar sker. Fokus har legat på att höja kvaliteten i utredningar och dokumentation i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd. Handboken ”Vägledning för det förebyggande arbetet och handläggningen av felaktiga utbetalningar” har reviderats och spridits till förvaltningarna under 2011.

Arbetet har, under 2010 och 2011, skett genom en utbildningssatsning för stadens samtliga chefer, socialsekreterare och bidragshandläggare inom ekonomiskt bistånd i handläggning, dokumentation och förebyggande utredningar. I de fall det ändå sker en felaktig utbetalning av bistånd ska detta alltid återkrävas när det finns lagstöd för det. Om en person medvetet lämnar oriktiga uppgifter med avsikt att få ut mer bistånd än personen har rätt till ska en polisanmälan alltid göras.

Stadens förvaltningar har organiserat arbetet på olika sätt och tillsatt FUT-utredare i olika stor utsträckning. Flera förvaltningar har fler än en FUT-utredare medan vissa saknar FUT-utredare eller har en FUT-utredare i låg omfattning vilket får konsekvenser på flera områden. FUT-utredarna har erbjudits verksamhetsstöd i form av handledning och extern och intern utbildning.

Det har under 2011 inletts totalt 424 utredningar om misstänkt felaktig utbetalning i staden. Totalt antal hushåll med ekonomiskt bistånd för samma period är 18 092. Andelen inledda utredningar om felaktig utbetalning i relation till antal biståndshushåll är 2,34 %. Den vanligaste orsaken till att en FUT-utredning inleds är oredovisade inkomster.

Under 2011 har totalt 272 beslut om återkrav fattats i staden och 53 polisanmälningar om misstänkt bidragsbrott gjorts. Återkravsbeloppet är totalt på 6 211 154 kr. Utöver återkravsbesluten tillkommer ärenden med anmodan om återbetalning för ärenden rörande introduktionsersättning på totalt 35 515 kr. Under 2011 har återbetalningar av FUT-återkraven gjorts med 1 000 310 kr.

Flera ärenden slutar ansöka om ekonomiskt bistånd när en felaktig utbetalning upptäcks eller när en FUT-utredning inleds. Det kan även innebära att biståndet sänks om en oredovisad inkomst upptäcks. Detta innebär en minskad kostnad för förvaltningen och för att få en uppfattning om den ekonomiska omfattningen görs en beräkning utifrån en gemensam modell för staden. Inbesparat belopp för 2011 uppgick till 4 172 870 kr.

	2009	2010	2011	Totalt
Inkommande FUT	775	912	1056	2743
Återkrav	202	299	272	773
Återkravsbelopp	9 290 014	8 116 220	6 211 154	22 617 388
Inbesparat belopp	-	5 625 000	4 172 870	9 797 870
Återbetalat	0	486 299	1 000 310	1 486 609
Polisanmälan	85	97	53	235
Domar	0	17	6	23

Budget- och skuldrådgivning

Under 2010- 2011 har genomförts ett stadsgemensamt projekt för att utveckla stadens budget- och skuldrådgivning. Projektet har samordnats av Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning. Sex budget- och skuldrådgivare har varit projektanställda i syfte att minska väntetiden till budget- och skuldrådgivningen i stadsdelsförvaltningarna med längst kötid. Projektets mål var att halvera antalet personer i kö från dess att mätningarna inleddes i augusti 2010 fram till dess att de avslutades i juni 2011. Målet uppnåddes inte helt, men kön minskade med 45 procent från 779 personer till 439 personer.

Inom projektet har ett förslag till stadsgemensamma riktlinjer som ska tydliggöra budget- och skuldrådgivningens uppdrag tagits fram. En stadsgemensam e-tjänst har arbetats fram bestående av ett "guiderum" som syftar till att förbättra informationen om rådgivningen på webben för såväl radsökande som socialtjänsten samt "visuell styrning" som ska ge bättre förutsättningar för effektiv verksamhetsplanering. Utvecklingsarbetet beräknas bli klart under 2012. Ett nytt ärendehanteringssystem Boss (budget- och skuldsaneringssystem) som ska förenkla administrationen av ärenden kommer också att införas.

Barn och ungdom

Stadsdelsnämndernas ansvar

Socialnämnden (stadsdelsnämnden) är det samhällsorgan som i lag ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Socialnämndens barn- och ungdomsverksamhet förutsätts omfatta såväl preventiva som avhjälpande insatser. Kommunens socialtjänst ska verka för att undanröja sådana missförhållanden i barns miljö, som kan innebära risk för skadlig påverkan på den personliga och sociala utvecklingen. Ansvaret omfattar bl.a. skydd, vård, stöd och psykosocial behandling av utsatta barn och ungdomar i enlighet med lagstiftningen i SoL, FB, LVU och LSS.

Socialtjänstens uppmärksamhet ska i första hand riktas till barn (under 18 år) som far illa eller riskerar att fara illa på grund av förhållandena i hemmet eller sitt eget beteende (prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer). Socialnämndens yttersta ansvar att förhindra att barn utvecklas ogynnsamt fräntar inte andra myndigheter – förskolan, skolan och hälso- och sjukvården, att inom ramen för sina ålägganden svara för verksamheter som syftar till att främja personlig och social utveckling hos barn och morverka social utslagning och marginalisering. Samhällets särskilda skyddsansvar för utsatta barn förutsätter nära samverkan mellan myndigheter och organisationer (5 kap 1a § SoL, 1 kap. 2a § SkoL, 2f § HSL, 2 kap 1a § och 2 § LYHS).

Anmälningar och aktualisering

En förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ingripa till barns stöd och skydd och utreda deras behov är att socialtjänsten får vetskap om förhållanden som kan innebära en risk för ogynnsam utveckling. Kännedom om missförhållanden erhålls främst genom anmälningar som kommer från andra myndigheter och organisationer och från enskilda. Ansökningar från barn och deras familjer ska alltid föranleda utredning och är inte medräknade nedan.

Under år 2011 inkom totalt 11 033 anmälningar till stadsdelsförvaltningarna enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Flera anmälningar kan ha inkommit på varje enskilt barn eller ungdom. Motsvarande antal för år 2010 var 12 246 anmälningar. Cirka 40 procent av de inkomna anmälningarna under år 2011 aktualiserades (4 366). År 2010 ledde 5704 anmälningar till att en utredning inleddes enligt 11 kap. 1 § SoL och motsvarade 47 procent av totala antalet anmälningar.

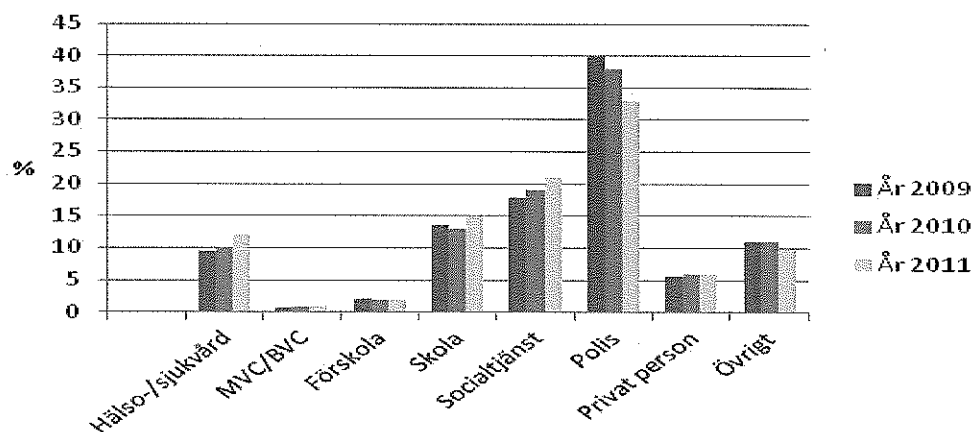
Antal inkomna anmälningar och av dessa inledda utredningar enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL per stadsdelsnämnd under 2011

Stadsdelsnämnd	Antal invånare 0-20 år	Antal inkomna anmäl.	Antal inledda utredningar	Antal inledda utr. %	Flickor	Pojkar
Bromma	16 692	706	296	41,9	131	165
Enskede-Årsta-Vantör	20 600	1465	585	39,9	255	330
Farsta	11 634	782	319	40,8	138	181
Hägersten-Liljeholmen	15 265	921	414	45	206	208
Hässelby-Vällingby	17 559	1654	585	35,4	282	303
Kungsholmen	9 066	328	142	43,3	47	95
Norrmalm	11 537	371	169	45,6	62	107
Rinkeby-Kista	12 528	1305	525	40,2	218	307
Skarpnäck	10 307	650	204	31,4	97	107
Skärholmen	9 204	754	353	46,8	161	192
Spånga-Tensta	11 855	591	213	36	81	132
Södermalm	21 405	894	337	37,7	122	215
Älvsjö	7 294	370	104	28,1	44	60
Östermalm	10 743	242	120	49,6	44	76
Hela staden	185 689	11033	4366	39,6	1888	2478

Källa: Paraplysystemet

Även år 2011 inkom flest antal anmälningar från polisen och uppgick till 33 procent av totalt inkomna anmälningar. Andelen har minskat något i jämförelse med år 2010 (38 procent).

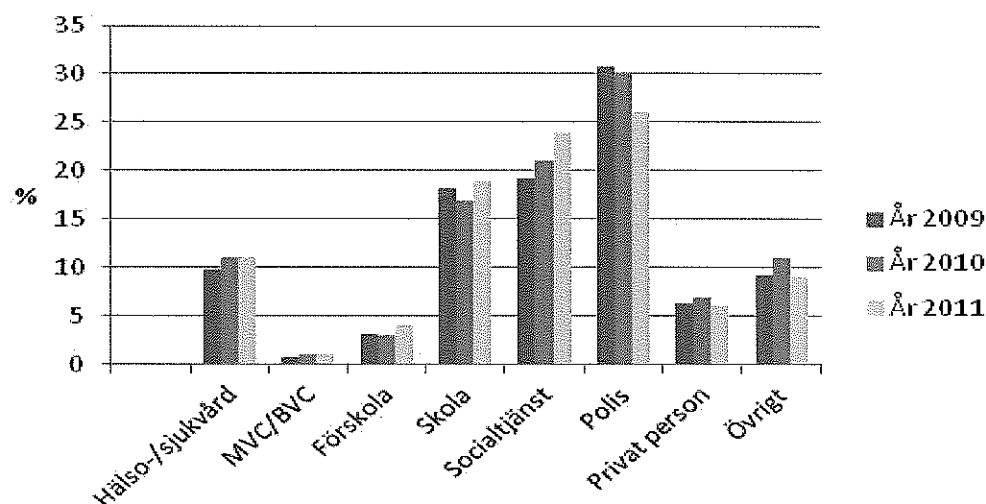
Andel anmälningar per kategori uppgiftslämnare av totalt inkomna anmälningar



Källa: Paraplysystemet

Anmälningar från mödravårds- och barnavårdscentraler utgör fortfarande en mycket liten del av det totala antalet anmälningarna. Andelen inkomna anmälningar per kategori uppgiftslämnare som sedan har lett till en aktualisering har i princip varit samma under de senaste åren. (se diagrammet nedan).

Andel aktualiseringar per kategori uppgiftslämnare av totalt antal aktualiserade



Källa: Paraplysystemet

Andel anmälningar som ledde till utredning, i relation till befolkningen i respektive åldersgrupp (procent)

Stadsdelsnämnd	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Bromma	1,4	1,6	2,5	3,8	0,4	1,8
EnskedeÅrsta-Vantör	2,2	2,8	3,8	6,1	0,7	2,8
Farsta	2,6	3,0	3,9	3,8	0,8	2,7
Hägersten-Liljeholmen	1,4	2,6	4,7	7,5	1,8	2,7
Hässelby-Vällingby	2,8	2,6	3,8	7,4	1,5	3,3
Kungsholmen	0,5	1,2	2,4	7,7	0,9	1,6
Norrmalm	1,0	1,2	2,5	3,4	1,0	1,5
Rinkeby-Kista	3,3	3,9	6,6	7,2	1,3	4,2
Skarpnäck	0,9	2,1	2,7	5,6	0,6	2,0
Skärholmen	4,3	4,4	4,0	5,0	0,8	3,8
Spånga-Tensta	1,2	2,1	2,0	3,3	0,6	1,8
Södermalm	0,8	1,3	2,7	5,0	0,5	1,6
Älvsjö	0,7	1,5	3,3	2,5	0,5	1,4
Östermalm	0,6	1,7	1,7	1,8	0,5	1,1
Hela staden	1,6	2,3	3,4	5,2	0,9	2,4

Källa: Paraplysystemet

Av de anmälningar som leder till utredning utgör de mindre barnen en låg andel och ungdomar mellan 15 och 17 år den högsta andelen vilket även var fallet under 2010. Det finns dessutom variationer mellan stadsdelarna när det gäller hur hög andel av barn i olika åldersgrupper som utreds. Skillnader mellan stadsdelarna när det gäller social belastning kan vara en förklaring till dessa skillnader.

Andel inledda utredningar i olika åldersgrupper (procent)

Uppgiftslämnare	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år
Hälso- och sjukvård	15,3	11,6	10,4	8,3	7,6
Mödra- och barnhälsovård	5,2	0,4	0,0	0,1	0,0
Förskola	11,9	3,5	0,4	0,0	0,0
Skola/fritidshem	3,7	29,8	27,2	18,0	9,3
Socialtjänst	27,4	19,6	21,4	26,0	25,8
Polis	18,4	18,8	26,7	33,7	41,5
Privatperson	8,1	6,7	4,9	3,9	5,9

Källa: Paraplysystemet

Ovanstående tabell visar andelen aktualiserade barn och ungdomar i olika åldersgrupper, relaterat till de vanligaste uppgiftslämnarna. Anmälningar från polisen medför oftast att en utredning inleds.

Antal anmälningar från polisen som rörde barn under 10 år

Stadsdelsnämnd	2011	2010	2009
Bromma	36	31	24
Enskede-Årsta-Vantör	110	111	96
Farsta	28	0	29
Hägersten-Liljeholmen	35	37	15
Hässelby-Vällingby	70	76	78
Kungsholmen	4	2	9
Norrmalm	10	28	6
Rinkeby-Kista	84	66	72
Skarpnäck	35	22	18
Skärholmen	43	60	25
Spånga-Tensta	23	20	23
Södermalm	16	9	13
Älvsjö	18	15	10
Östermalm	10	10	9
Hela staden	522	487	427

Källa: Paraplysystemet

Antalet anmälningar från polisen som har berört barn under 10 år har stadigt ökat. Det är sannolikt att dessa till övervägande del rör barn som lever med våld, antingen för att de har bevittnat våld eller själva varit utsatta för våld.

Även i dessa sammanhang är det några stadsdelsförvaltningar som utmärker sig. Dessa anmälningar avser, med några få undantag, brott mot barn eller situationer där barn har bevittnat våld eller befunnit sig i riskfyllda situationer. En annan orsak till variationerna kan vara hur samverkan med polismyndigheten fungerar lokalt.

Öppna insatser

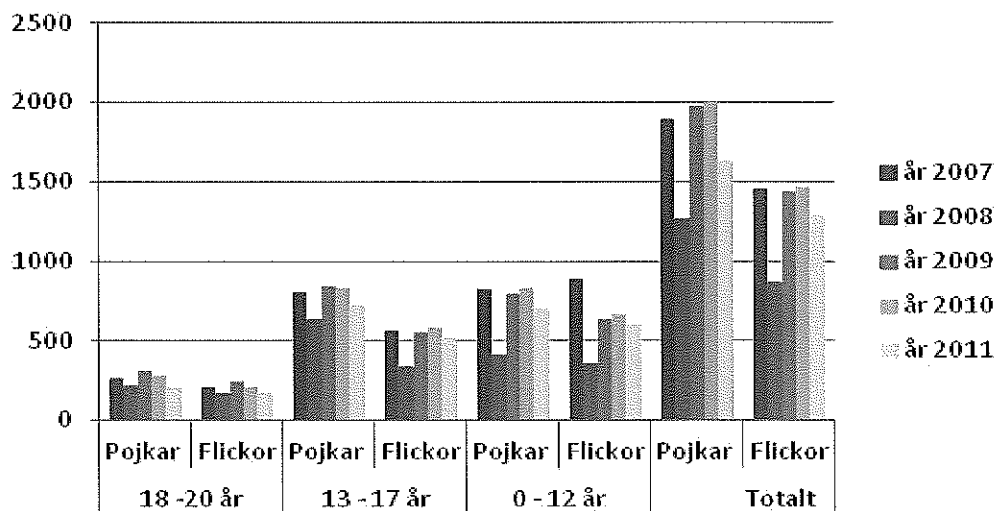
En jämförelse under tidsperioden 2007 till 2011 visar att antalet barn och ungdomar med beslutade öppenvårdsinsatser har varierat under åren. Många öppna insatser erbjuds också i form av rådgivande verksamhet, vilket inte redovisas i denna rapport (t.ex. ungdomsmottagningar och olika stödgruppsverksamheter).

Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1§ SoL under åren 2007 t.o.m. 2011

År	Pojkar	Flickor	Alla
2007	1896	1460	3356
2008	1267	872	2139
2009	1975	1435	3410
2010	2005	1461	3466
2011	1636	1290	2926

Källa: Paraplysystemet

Beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1 § SoL under åren 2007 t.o.m. 2011 fördelat på olika åldersgrupper



Källa: Paraplysystemet

Sammanställningen visar att något fler pojkar än flickor beviljas öppenvårdsinsatser oavsett ålder och att insatserna är mest omfattande i åldersgrupperna 0-12 år och 13-17 år.

Kontaktperson/familj

Den vanligaste biståndsbedömda insatsen är förordnandet av en kontaktperson/familj. Insatsen är ett lekmannauppdrag och syftet är att stödja barnet/ungdomen eller dess föräldrar. Tendensen under de senaste åren är att insatsen minskar i omfattning från 41 procent beviljade insatser år 2005 till 27 procent beviljade insatser år 2011.

Andel beviljad insats i form av kontaktperson/-familj enligt 4 kap. 1 § SoL

År	18-20 år	13-17 år	0-12 år	Totalt
2005	31 %	34 %	48 %	41 %
2006	26 %	34 %	41 %	36 %
2007	23 %	29 %	37 %	34 %
2008	31 %	40 %	75 %	51 %
2009	24 %	30 %	39 %	33 %
2010	28 %	26 %	32 %	29 %
2011	27 %	23 %	30 %	27 %

Källa: Paraplysystemet

Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 § sol.

Insatskategorin "särskilt kvalificerad kontaktperson" tillkom år 2007 genom en lagändring och kan också ges med stöd av 22 § LVU. Bestämmelserna innebär att en särskild kvalificerad kontaktperson ska kunna utses för unga som har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka missbruk, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Beslut med insatsen har ökat. Under år 2008 var det 22 ungdomar som beviljades insatsen och år 2011 fick 77 ungdomar insatsen (67 pojkar/10 flickor).

Dygnetruntvård

Antal barn och ungdomar fördelat på stadsdelsnämnd och placeringsform

Stadsdelsnämnd	§12	HVB	Jour	Familje- hem	Skyddat boende	Stöd- boende	Totalt
Bromma	3	3	32	43	2	9	92
Enskede-Årsta-Vantör	9	24	82	111	1	15	242
Farsta	4	19	63	56	0	81	223
Hägersten-Liljeholmen	7	4	32	39	0	13	95
Hässelby-Vällingby	3	27	76	88	0	26	220
Kungsholmen	1	26	27	21	0	15	90
Norrmalm	3	11	29	24	0	8	75
Rinkeby-Kista	15	29	88	128	5	37	302
Skarpnäck	3	13	57	44	0	37	154
Skärholmen	10	25	58	73	1	19	186
Spånga-Tensta	6	22	54	103	2	23	210
Södermalm	1	24	58	77	0	111	271
Älvsjö	1	5	14	29	0	6	55
Östermalm	1	1	8	16	0	0	26
Hela staden	67	233	678	852	11	400	2241

Källa: Paraplysystemet

Antal barn och ungdomar i åldersgruppen 0-19 år i dygnsvård har ökat något jämfört med 2010. Samtidigt har underlaget för nyckeltalen förändrats genom att nya verksamhetskoder har räknats med. Dessa är verksamhetskoderna för stödboende, skyddat boende och ensamkommande flyktingbarn och -ungdomar i familjehem. Underlaget är därför inte riktigt jämförbart med föregående års underlag.

Antalet placeringar i jourhem ökar och år 2011 uppgick antalet till 678 jämfört med år 2010 då antalet uppgick till 557. En förklaring till ökningen är en medveten satsning på att minska antalet placeringar i HVB samt en målsättning att öppenvårdsinsatser i kombination med jourhemsplaceringar underlättar återgång till hemmet. Antalet placerade i HVB har minskat marginellt. Antalet barn och ungdomar som är placerade för stadigvarande vård i familjehem är ganska stabilt och har under de senaste åren varierat mellan 700 och 900.

Antalet nya placeringar i familjehem samt antalet familjehem som blivit vårdnadshavare under 2011

Stadsdelsnämnd	Ny placering	Vårdnad
Bromma	11	2
Enskede-Årsta-Vantör	26	1
Farsta	20	0
Hägersten-Liljeholmen	9	0
Hässelby-Vällingby	21	2
Kungsholmen	4	1
Norrmalm	11	0
Rinkeby-Kista	32	3
Skarpnäck	11	3
Skärholmen	30	4
Spånga-Tensta	23	9
Södermalm	17	1
Ålvsjö	6	1
Östermalm	3	0
Hela staden	224	27

Källa: Paraplysystemets familjevårdsrapport

Åldersfördelningen av barn och ungdomar i familjehem liknar den från föregående år, andelen barn under 12 år är 30 procent (0-5 år utgör endast 7 procent), andelen mellan 13-18 år är 47 procent och mellan 19-21 år är andelen 22 procent. Det är bland ungdomarna 13-18 år som andelen nya placeringar är som störst.

27 familjehem har blivit vårdnadshavare under året, jämfört med 18 under 2010.

Familjerätt

En stor del av familjerättens ärenden kommer som en begäran om upplysning eller utredning från tingsrätten. Tingsrätten begär en upplysning enligt Föräldrabalken 6 kap 20 § inför ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge. Enligt FB 19 § är nämnden skyldig att lämna upplysningar om nämnden har tillgång till material som kan vara av betydelse till inför en huvudförhandling. Vid begäran om upplysning enligt FB 6:20 inleder familjerätten en utredning och träffar det berörda barnet och föräldrarna. Samtliga statistikuppgifter inom familjerätten är hämtade från stadens uppgifter till socialstyrelsens årliga statistik.

Antal barn som var aktuella i upplysningar under 2010 och 2011

Stadsdelsnämnd	2011	2010
Bromma	71	90
Enskede-Årsta-Vantör	78	87
Farsta	73	56
Hägersten-Liljeholmen	40	49
Hässelby-Vällingby	91	83
Kungsholmen	21	32
Norrmalm	40	57
Rinkeby-Kista	87	110
Skarpnäck	46	50
Skärholmen	67	44
Spånga-Tensta	88	53
Södermalm	83	58
Älvsjö	16	18
Östermalm	52	63
Familjerådgivningen	0	0
Hela staden	853	850

Vårdnadsutredningar, samarbetssamtal och avtal

Domstolen kan lämna uppdrag till stadsdelsnämnden att genomföra samarbetsamtal med föräldrar som efter en separation är oeniga om hur de ska lösa frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Föräldrar kan också själva ansöka om att genomföra samarbetssamtal hos sin stadsdelsförvaltning eller hos familjerådgivningen.

Tingsrätten kan vid behov uppdra åt den stadsdelsnämnd där barnet är folkbokfört att utreda frågan om vårdnad, boende och/eller umgänge. Antalet vårdnadsutredningar har sjunkit något sedan 2010 och antalet samarbetssamtal ökat något. Antalet avtal om vårdnad, boende eller umgänge uppgick 2011 till 306 i hela staden och under 2010 tecknades det 261 avtal i hela staden.

Antal barn som var aktuella i utredningar om vårdnad, boende och/eller umgänge och antal barn som berördes av samarbetssamtal 2010 och 2011

Stadsdelsnämnd	Antal barn aktuella i utredningar enl. FB		Antal barn berörda av samarbetssamtal	
	2011	2 010	2011	2010
Bromma	52	53	58	61
Enskede-Årsta-Vantör	82	103	34	39
Farsta	34	42	123	82
Hägersten-Liljeholmen	41	45	116	170
Hässelby-Vällingby	65	79	19	63
Kungsholmen	14	16	44	55
Norrmalm	18	20	41	66
Rinkeby-Kista	53	89	58	23
Skarpnäck	56	35	75	116
Skärholmen	56	46	45	27
Spånga-Tensta	40	25	112	88
Södermalm	26	43	327	171
Älvsjö	10	13	73	35
Östermalm	46	48	166	169
Familjerådgivning			280	240
Hela staden	593	657	1571	1405

Faderskap, föräldraskap och adoption

I familjerättens uppgifter ingår att yttra sig till tingsrätten om nationella adoptioner (inklusive styvbarnsadoptioner), att bekräfta faderskap och föräldraskap och utreda faderskap och föräldraskap där detta krävs. Socialnämnden har också att ta ställning till föräldrars begäran om att adoptera ett barn från utlandet vilket föregås av en utredning inom familjerätten. Sedan flera år tillbaka har antalet medgivandeutredningar för att ta emot ett okänt barn från utlandet minskat, däremot finns en trend att de nationella adoptionerna ökar. Flertalet av dessa är styvbarnsadoptioner och av dessa torde ett stort antal vara barn inom samkönade relationer. När det gäller bekräftelse av faderskap och föräldraskap (då föräldrarna inte är gifta) var det totala antalet faderskapsbegrävtelser 6 341 och av dessa hade 5 854 samtidigt anmält gemensam vårdnad. Antalet bekrävtelser av föräldraskap (två kvinnor är föräldrar) var 27 under 2011, 25 under 2010.

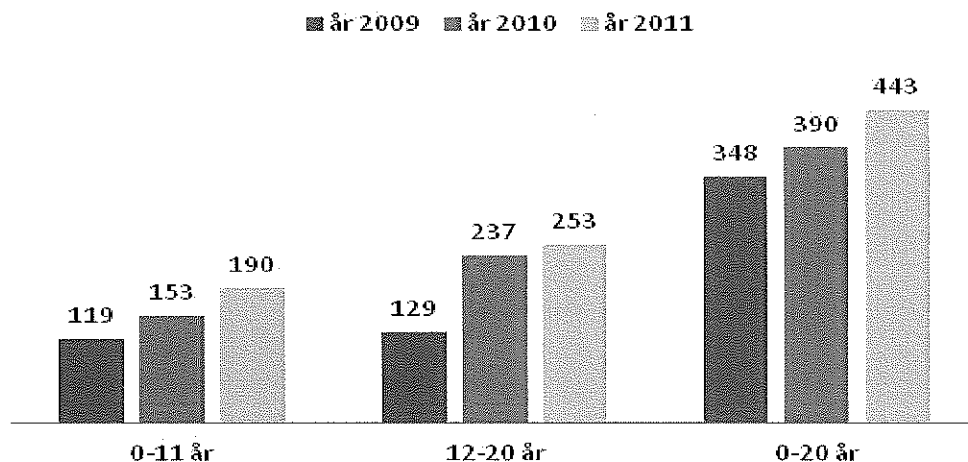
Antalet medgivandeutredningar och yttranden över nationella adoptioner 2010 och 2011

Stadsdelsnämnd	Medgivandeutredningar enligt FB 6:12		Yttranden nationella adoptioner FB enligt 4:10	
	2011	2010	2011	2010
Bromma	9	11	10	4
Enskede-Årsta-Vantör	4	5	11	9
Farsta	1	2	4	3
Hägersten-Liljeholmen	18	5	19	3
Hässelby-Vällingby	1	4	1	3
Kungsholmen	18	26	6	4
Norrmalm	11	8	6	9
Rinkeby-Kista	1	1	1	0
Skarpnäck	2	7	10	13
Skärholmen	0	3	2	0
Spånga-Tensta	1	10	1	1
Södermalm	29	28	8	10
Älvsjö	6	1	1	1
Östermalm	9	8	1	2
Hela staden	110	119	81	62

Barn och ungdomar med LVU-beslut

Totalt hade 443 barn och ungdomar något form av beslut enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under år 2011. Motsvarande antal var 390 under år 2010. Cirka 60 procent av gruppen barn och unga med LVU-beslut har under de senaste åren utgjorts av åldersgruppen 12 -20 år. Respektive andel flickor och pojkar med beslut enligt LVU har varit relativt konstant under de senaste åren. År 2011 uppgick andelen flickor till 46 procent och andelen pojkar till 54 procent.

Antal barn och ungdomar med LVU-beslut under åren 2009 t.o.m. 2011



Källa: Paraplysystemet

Unga lagöverträdare

I förhållande till sin andel av den straffmyndiga befolkningen, fortsätter ungdomar i åldern 15–20 år att vara överrepresenterade i statistik kring personer misstänkta för brott. År 2010 utgjorde gruppen 10 procent av befolkningen och 25 procent av samtliga misstänkta (Brottsförebyggande rådet).

Inom staden pågår sedan flera år ett utvecklingsarbete kring arbetet med unga lagöverträdare. Målet är att få till en mer långsiktighet och att arbetet ska bygga på en evidensbaserad praktik. Utgångspunkten för olika insatser ska finnas i den kunskap som i forskning och praktik visat sig vara mest framgångsrik för att förebygga återfall i kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende. För närvarande pågår också ett arbete med att bygga upp s.k. sociala insatsgrupper inom samtliga stadsdelsområden. 2009 fick Länspolismästaren Carin Götblad i uppdrag att leda en statlig utredning med syfte att lämna konkreta åtgärdsförslag för att förhindra kriminella grupperingars etablering i samhället. Ett av förslagen som presenterades i betänkandet var *sociala insatsgrupper* som innebär en strukturerad samverkansform på lokal nivå med socialtjänst, polis, skola och andra viktiga aktörer. Parterna ska tillsammans arbeta för att stödja den unge att upphöra med kriminella handlingar. Forskningsmedel har kopplats till arbetet för att utvärdera verksamheten.

Placeringar på Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem.

År	§ 12-hem	LSU
2007	105	8
2008	102	15
2009	102	16
2010	90	20
2011	80	17

Källa: SiS

Antalet årligen genomförda placeringar på något av SiS särskilda ungdomshem av ungdomar från Stockholms stad p.g.a. beteendeproblem (missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende), har under de senaste åren varit relativt konstant och utgör cirka 100 placeringar per år. Statistiken visar ett minskat antal placeringar under 2010 och 2011. Ungdomar från Stockholms stad som har dömts till påföljden sluten ungdomsvård, har pendlat mellan 10 till 20 dömda ungdomar per år. För hela Sverige vara det 79 intagningar med anledning av domar om sluten ungdomsvård (76 pojkar och 3 flickor) under år 2011. Forskning har visat att de ungdomar som döms till sluten ungdomsvård har likartade problem som de ungdomar som vårdas enligt LVU. Det innebär att oavsett om ungdomarna vårdas enligt LVU eller är dömda till sluten ungdomsvård behöver de sannolikt behandlingsinsatser för missbruk, kriminalitet, relations- eller skolproblem.

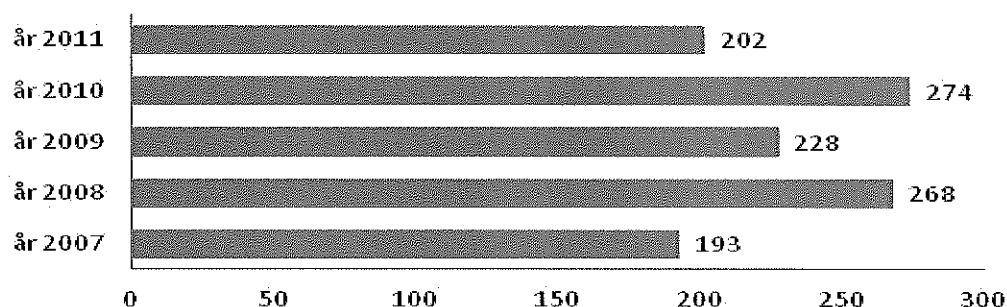
Ungdomstjänst

År 2007 trädde ett antal ändringar i påföljdssystemet för unga lagöverträdare i kraft. Påföljden ungdomstjänst blev en fristående påföljd och en obligatorisk uppgift för kommunerna att administrera. Ungdomstjänsten är tänkt som ett påföljdsalternativ framför allt för ungdomar som begått brott men saknar eller har ett begränsat vårdbehov. De ungdomar som har ett större vårdbehov ska i stället dömas till ungdomsvård (sociala vårdinsatser). Ansvar för att verkställa domar om ung-

domstjänst har "Stockholms ungdomstjänst", en verksamhet inom socialförvaltningens enhet för familje- och ungdomsinsatser.

Antalet domar till ungdomstjänst innan år 2007 då lagändringen trädde i kraft var mellan 50-70. År 2011 dömdes 202 ungdomar till ungdomstjänst, vilket innebär en minskning i förhållande till föregående år.

Antal domar om ungdomstjänst under åren 2007 t.o.m. 2011



Källa: Stockholms ungdomstjänst

Pojkarna utgör majoriteten av ungdomarna som döms till ungdomstjänst och andelen var 85 procent under år 2011.

Könsfördelning i procent

År	Flickor	Pojkar
2007	13	87
2008	6	94
2009	13	87
2010	17	83
2011	15	85

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Ungdomstjänst ska huvudsakligen bestå av oavlönat arbete. *Stockholms ungdomstjänst* har i dag kontakt med ett 70-tal olika verksamheter som regelbundet används som praktikplatser. Verksamheterna finns både inom offentlig förvaltning, privata företag och ideella föreningar och finns i alla delar av Stockholms stad. En dom till ungdomstjänst kan vara som lägst 20 och högst 150 timmar. När det gäller de aktuella ungdomarna i Stockholm är det en stor variation i antalet utdömda timmar. Drygt 65 procent av ungdomarna har blivit dömda till relativt korta straff, mellan 20-40 timmar.

Intentionerna i lagstiftningen är ungdomstjänst framför allt ska utgöra en pedagogisk gränssättning för ungdomar som saknar ett vårdbehov. Men trots intentionerna så har ungefär 10 procent av ungdomarna dömts till både ungdomstjänst och ungdomsvård under år 2011. Uppföljning av ungdomstjänst har visat att påföljden genom sin tydlighet kan anses vara en meningsfull påföljd för ungdomar som har begått ett brott, men som saknar vårdbehov.

Cirka en tredjedel av ungdomarna med påföljden ungdomstjänst har blivit dömda för misshandelsbrott. Ett flertal av ungdomarna har blivit dömda för fler än ett brott i samma dom.

Vanligast brottstyperna i procent

År	Misshandel	Snatteri/ Stöld	Skade- görelse	Olaga hot	Rån	Narkotika
2007	35	21	14	18	21	6
2008	47	21	14	11	10	6
2009	43	24	13	12	14	3
2010	42	25	11	7	15	9
2011	31	28	8	7	12	12

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Medling och brottsofferstöd

Inom staden finns s.k. *stödcentrum för unga brottsoffer och medling* vid samtliga tre polismästardistrikt och verksamheten tillhör organisatoriskt Maria Ungdomsenhet inom socialförvaltningen. Alla ungdomar som utsatts för brott och anmält det ska informeras om möjligheten att få brottsofferstöd. När det gäller stöd till unga brottsoffer har antalet nya uppdrag minskat jämfört med förra året och år 2011 aktualiserades 411 ungdomar och 1 156 samtal genomfördes. År 2010 var motsvarande siffror 505 nybesök och 1432 besök.

Samtliga gärningspersoner upp till 21 år, som till polisen godkänt att bli kontaktade av medlingsverksamheten, har av medlarna informerats om möjligheten att delta i medling. Medlingsverksamheten fick 187 nya ärenden under 2011, jämfört med 214 föregående år, och totalt ägde 70 medlingar rum.

Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl

Den 1 juli 2006 fick kommunerna ansvaret för mottagandet och för att tillhandahålla boende för gruppen ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl.

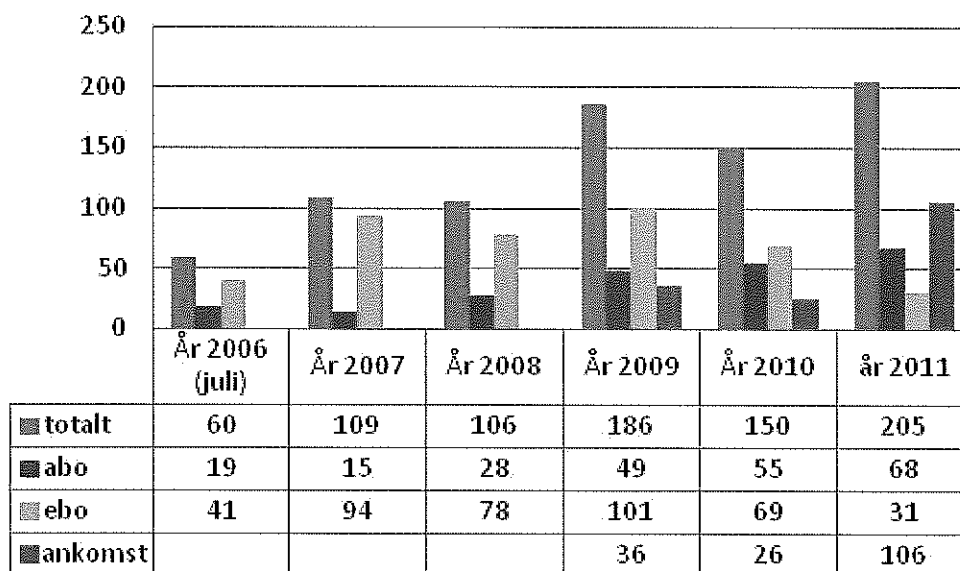
Stockholm stad är en s.k. *anvisningskommun* och har tecknat avtal med Migrationsverket om att ha beredskap att ta emot ett visst antal barn/unga i särskilda anvisningsboenden (abo). Migrationsverket kan också anvisa ett asylsökande barn eller ungdom under 18 år direkt till någon närstående bosatt i Stockholms stad som barnet/den unge begär att få bo hos s.k. enskilt boende (ebo). Vidare tillkommer de ensamkommande barn och unga som ger sig till känna direkt i någon stadsdel inom staden där han/hon vistas. För dessa barn/unga utgör staden (stadsdelen) en *ankomstkommun*. Detta innebär att ansvarig stadsdelsnämnd ska se till att ett tillfälligt boende ordnas för barnet/ den unge i avvaktan att Migrationsverket kan anvisa barnet/den unge till en anvisningskommun.

Nytilkomna ensamkommande barn och unga till Stockholms stad

Antalet ensamkommande barn och unga som kommer till Sverige och söker asyl har stadigt ökat under de senaste åren. Under år 2011 tog Sverige emot 2 657 barn och unga och av dessa beviljades 74 procent uppehållstillstånd i första instans. Afghaner och somalier utgör de största nationaliteterna. Unga pojkar i åldern 15-18 år har utgjort en konstant majoritet under åren. Andelen flickor är cirka 15 procent.

Tendensen under år 2011 har varit att Stockholm har fått ta ansvar för ett stort antal barn som inte ännu har anvisats av Migrationsverket och Stockholms stad har därmed indirekt utgjort en s.k. ankomstkommun. Staden har ordnat tillfälliga placeringar för dessa barn i avvaktan en anvisning till en kommun med överenskommelse. Under år 2011 tog Stockholms stad emot ca 200 barn och unga varav hälften var s.k. ankomstbarn.

Årligen nytilkomna ensamkommande asylsökande barn och unga



Källa: Migrationsverket och Stockholms socialjour

Överenskommelse om boendeplatser i Stockholms stad

Stockholm stad har sedan ansvaret för mottagandet fördes över till kommunerna, kontinuerligt utökat antal platser vid stadens gruppboenden för att möta behoven. Staden har förbundit sig att hålla 42 boendeplatser tillgängliga för asylsökande barn/unga (14 år och upp till 18 år) och 54 boendeplatser tillgängliga för barn/ungdomar (från 14 år upp till och med 20 år) som beviljats uppehållstillstånd. Ansvaret för anvisningsboenden inom Stockholms stad har socialförvaltningens enhet för familje- och ungdomsinsatser. Socialnämnden beslutade under hösten 2011 om ytterligare 30 platser för målgruppen. Platserna kommer att bli tillgängliga successivt under år 2012.

Antal boendeplatser

Avtalsplatser 2011		Avtalsplatser totalt 2011	Nya avtalsplatser 2012
Asyl	Uppehållstillstånd		
42	54	96	30

Missbruk

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer med missbruksproblem får den hjälp och det stöd de behöver för att komma ifrån missbruket. Kommunens yttersta ansvar omfattar däremot inte de insatser som ligger inom andra huvudmäns, t.ex. landstinget och kriminalvården, ansvarsområden. I april 2011 presenterades regeringens slutbetänkande av missbruksutredningen som bl.a. innehåller förslag om förändringar när det gäller ansvarsfördelningen mellan kommun och landsting och förändringar inom tvångsvården av missbrukare. En proposition beräknas komma hösten 2012.

Målgruppen vuxna med missbruks-/beroendeproblem

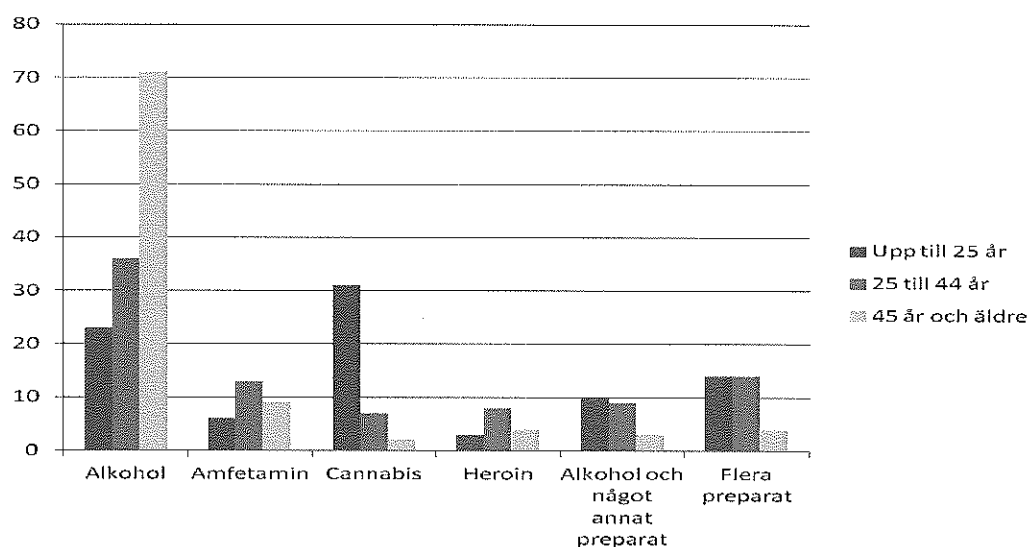
Följande avsnitt bygger på en kartläggning av 2663 vuxna personer, 18 år och äldre, som varit aktuella inom socialtjänsten i Stockholms stad p.g.a. missbruks-/beroendeproblem och som genomfört en ASI-intervju¹ under perioden juli 2007-juni 2011. Det är den första stadsövergripande uppföljning som gjorts i Stockholms stad utifrån ASI-data. Kartläggningen är genomförd på uppdrag av Stockholms stad av Kerstin och Bengt-Åke Armelius, Institutet för Klinisk Psykologi i Umeå AB. 74 procent av de intervjuade är män och 26 procent kvinnor. Medelåldern vid intervjutillfället var 42 år. 366 personer var under 25 år, 1133 personer var 25-44 år och 1167 personer var 45 år och äldre.

Sett över hela gruppen som intervjuades skattades psykisk hälsa, alkohol, arbete/försörjning och fysisk hälsa som de största problemområdena följt av narkotika, familj/umgänge och kriminalitet. Männen var signifikant mer oroade än kvinnorna för problem med arbete och kriminalitet medan kvinnorna var mer oroade än männen för problem med familj/umgänge och psykisk hälsa. I hela gruppen utgjorde alkohol det största problemet för c:a hälften av personerna. Bland dem med narkotikaproblem utgjorde amfetamin det största problemet för c:a 10 procent medan cannabis, heroin och alkohol blandat med något annat preparat var det största problemet för vardera c:a 5 procent av de intervjuade.

Flera narkotiska preparat var det största problemet för c:a 10 procent. Några märkbara skillnader vad gäller män och kvinnor förekom inte. Däremot förekom stora skillnader mellan olika åldergrupper när det gällde vilka preparat som utgjorde det största problemet. Cannabis utgjorde det största problemet i gruppen under 25 år (31 procent), medan alkohol var det klart största problemet i gruppen 45 år och äldre (71 procent). Utöver alkohol (36 procent) var flera preparat (14 procent) och amfetamin (13 procent) de största problemen i gruppen mellan 25 och 44 år.

¹ Addiction Severity Index (ASI) är en strukturerad intervju som består av bakgrundsfrågor och frågor inom sju livsområden: psykisk och fysisk hälsa, arbete/försörjning, alkohol och narkotika, kriminalitet och familj/umgänge.

Preparat fördelat efter åldersgrupper. N= 2663



Källa: ASI-net

I hela gruppen förekom tungt alkoholmissbruk hos 14 procent av männen och 13 procent av kvinnorna medan tungt narkotikamissbruk förekom hos 19 procent av såväl männen som kvinnorna. Svår psykisk problematik var vanligare hos kvinnorna, 37 procent, jämfört med hos 27 procent av männen. Även här framkom skillnader mellan de olika åldersgrupperna. Tungt alkoholmissbruk var vanligast i den äldsta gruppen medan tungt narkotikamissbruk och svår psykisk problematik var vanligare i de två yngsta grupperna. Andelen personer med svår psykisk problematik var störst i gruppen unga kvinnor under 25 år där drygt hälften hade sådan problematik.

Andel personer med tungt missbruk och svår psykisk problematik uppdelat på åldersgrupper. Procent och frekvens

	Upp till 25 år		25- 44 år		45 år och äldre	
	%	N	%	N	%	N
Tungt alkoholmissbruk	10	37	12	136	16	187
Tungt narkotikamissbruk	20	73	24	271	15	175
Svår psykisk problematik	34	124	34	384	25	292
Antal		366		1130		1167

Källa: ASI-net

Därutöver visade kartläggningen att den yngsta gruppen i större omfattning än övriga saknade egen lägenhet, bodde med anhöriga/vänner eller saknade stabila levnadsförhållanden. De hade i något större utsträckning sin försörjning genom socialtjänsten och det var vanligare att de utsatts för misshandel under de senaste 30 dagarna och tidigare i livet.

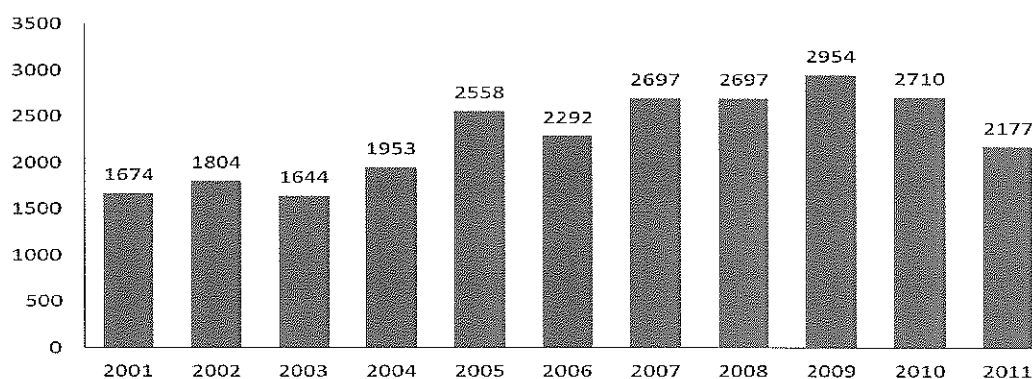
Insatser

Av Stockholm stads totala befolkning på närmare 700000 invånare över 18 år fick 2113 personer någon typ av insats från stadens vuxen-/missbruksenheter under perioden december 2010- november 2011. Av dem var 1588 män (75 procent) och 525 kvinnor (25 procent.) (*Paraplysystemet*)

Biståndsbedömd öppenvård

Öppenvårdsverksamheter drivs dels i egen regi av stadsdelsförvaltningarna, dels köper förvaltningarna platser av externa vårdgivare. Omfattningen av egna öppenvårdsverksamheter varierar mellan förvaltningarna. De verksamheter/ insatser som förekommer är strukturerade öppenvårdsprogram med 12-stegsinriktning eller kognitiv inriktning, motivationsgrupper, återfallsprevention, haschavvänjningsprogram, individuella strukturerade samtal och boendestöd samt arbetsträning/sysselsättningsverksamheter. Antalet beviljade biståndsbedömda öppenvårdsinsatser har varierat kraftigt under hela 2000-talet. 2011 beviljades 2177 insatser.

Antal biståndsbedömda öppenvårdsinsatser 2001-2011²



Källa: *paraplysystemet*

Öppenvård som inte kräver biståndsbedömning

Öppenvård av rådgivande karaktär kräver ingen föregående biståndsbedömning. Utrednings- och behandlingssektionen inom Maria Ungdomsenhet bedrivs i samverkan med Beroendecentrum inom Stockholms läns landsting, som tillhandahåller särskilda resurser i form av läkare och sjuksköterskor specialiserade i beroende och psykiatri. Verksamheten vänder sig till ungdomar och unga vuxna under 20 år med riskbruk/missbruk av alkohol och narkotika. Maria Ungdoms alkoholprogram och haschavvänjningsprogram har 23 år som övre åldersgräns. Verksamheten ska komplettera stadsdelsförvaltningarnas arbete med målgruppen och har hela staden som upptagningsområde. Antalet nyaktualiserade ungdomar/familjer under 2011 uppgick till 384, en siffra som varit tämligen konstant genom åren. Pojkar utgjorde 77 procent av nyaktualiseringarna, medelåldern var 16,7 år. Trenden är att användningen av cannabis ökar. 58 procent av ungdomarna uppgav cannabis som primär drog medan 39 procent uppgav alkohol som primär drog. Föräldrar är främsta initiativtagare till aktualisering. Drygt hälften av alla som nyak-

² OBS! Uppgifterna för 2009 och 2010 avser både missbruk och övriga vuxna

tualiseras på Maria Ungdom är aktuella hos den lokala socialtjänsten. 74 procent hade haft kontakt med polisen p.g.a. att de varit misstänkta för brott och 32 procent var dömda för något brott.

Behandlingsenheten för alkohol- och narkotikaberoende som drivs av socialförvaltningen erbjuder konsultation, rådgivning och samtalsbehandling till personer över 18 år som har eller har haft alkohol- och/eller narkotikamissbruk samt till deras anhöriga i en specialiserad öppenvårdsmottagning. Verksamheten har hela stadens som upptagningsområde och prioriterar unga med missbruksproblem och de som inte tidigare sökt vård. Andra prioriterade grupper är kvinnor, föräldrar med hemmavarande barn och personer med invandrarbakgrund. Under 2011 ökade andelen besökare med minderåriga barn från 25 procent till 38 procent. Inom verksamheten finns PUMAN (programmet unga med risk att utveckla ett alkohol-/narkotikamissbruk) för gruppen unga vuxna mellan 18-28 år. Behandlingsenheten tog emot totalt 305 besökare under 2011 varav 130 var kvinnor. 56 av det totala antalet besökare tillhörde PUMAN:s målgrupp, en minskning jämfört med året innan. De flesta besökare har alkohol som sitt främsta problem. Vid behandlingsenheten drivs även ett spelberoendeprojekt finansierat av Folkhälsoinstitutet (FHI) som erbjuder par- och familjebehandling för familjer/par med spelberoendeproblematik. Projektet tar emot besökare från hela landet.

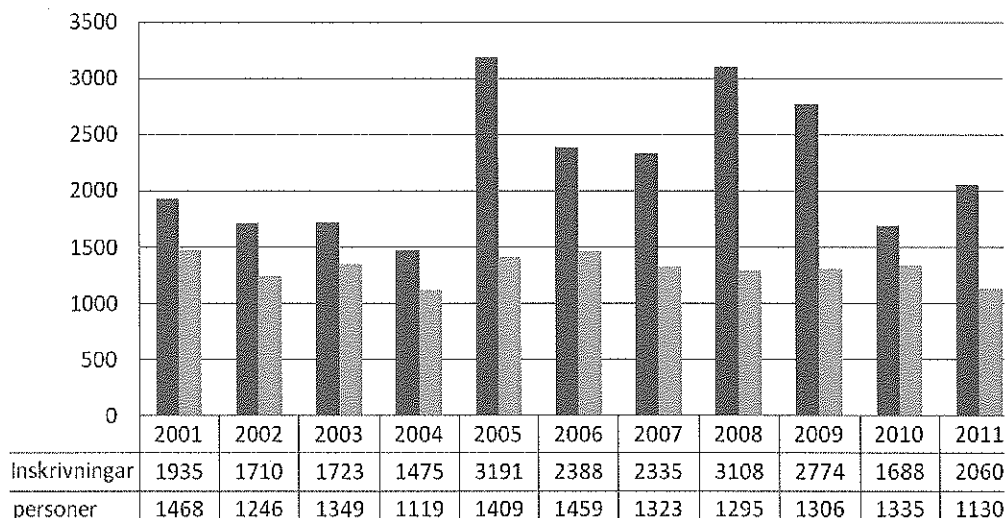
Som ett komplement till Behandlingsenhetens och stadsdelsförvaltningarnas utbud upphandlas alkohol- och narkotikarådgivning i konkurrens sedan år 2000. Fr.o.m. februari 2011 har *AB Cean* socialnämndens uppdrag att erbjuda kostnadsfri alkohol- och narkotikarådgivning. Rådgivningen vänder sig till vuxna 18 år och äldre i staden och kan erbjuda enskilda samtal, närstående-/anhörigsamtal och familje-/parsamtal. Under 2011 genomfördes enligt uppdrag 1500 inom verksamheten.

Viss rådgivande verksamhet utan föregående biståndsbedömning bedrivs även vid stadsdelsförvaltningarna.

Institutionsvård enligt SoL

I HVB (Hem för vård eller boende) ingår såväl behandlingshem som stöd- och omvårdnadsboenden med HVB-tillstånd. Under 2011 gjordes 2060 inskrivningar i HVB och 1130 personer fick dessa insatser. Jämfört med 2010 minskade antalet personer som fick frivillig institutionsvård i HVB samtidigt som antalet inskrivningar ökade. Under den senaste tioårsperioden har såväl antalet inskrivningar som personer varierat, men tendensen är att antalet personer som får dessa insatser minskar.

Antalet personer och inskrivningar i HVB 2001-2011

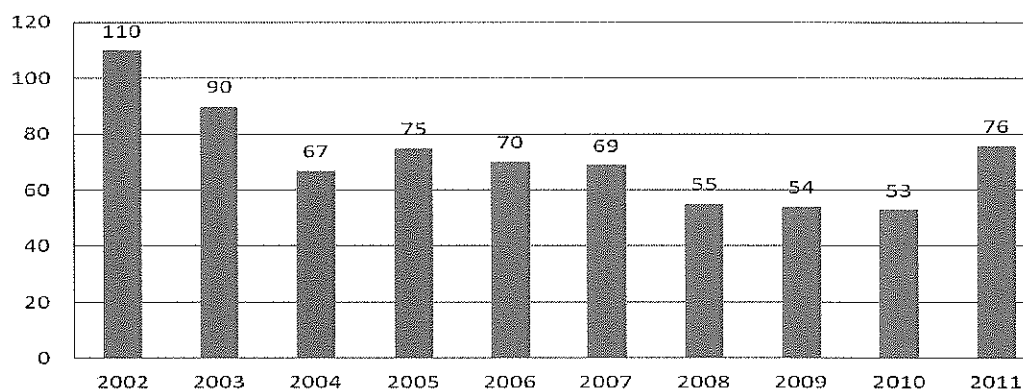


Källa: Paraplysystemet

LVM-vård

Antalet intagningar i tvångsvård enligt LVM ökade under 2011 till 76, den högsta siffran sedan 2003. Antalet intagningar varierar mycket mellan förvaltningarna. De flesta intagningar hade socialförvaltningens enhet för hemlösa följt av Enske-de-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltningar. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning hade ingen intagning i LVM-vård. De flesta LVM-anmälningar och utredningar leder inte till ansökan om LVM-vård. I första hand utreds om frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen är tillämpliga.

Antalet intagningar i LVM-vård 2001-2011

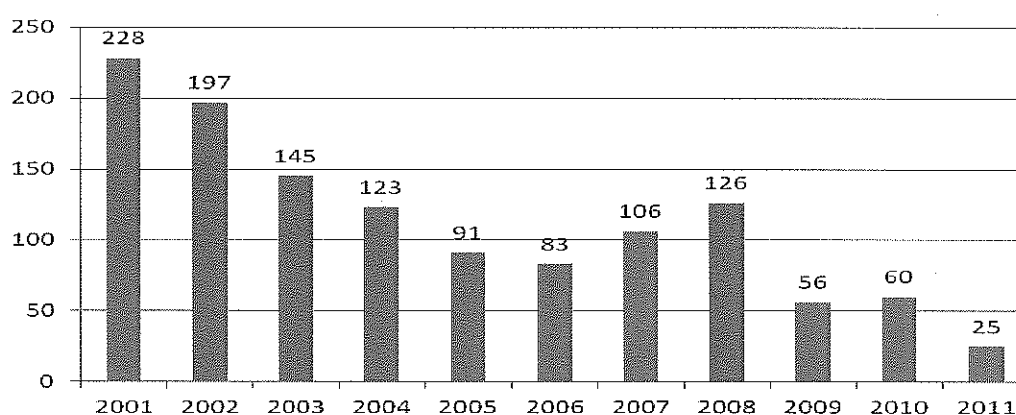


Källa: Statens institutionsstyrelse

Familjevård enligt SoL

Insatsen familjevård för vuxna används i allt mindre omfattning. Antalet inskrivningar har minskat successivt sedan början av 2000-talet och 2011 gjordes endast 25 inskrivningar, mer än en halvering jämfört med 2010.

Antalet inskrivningar i familjevård för vuxna 2001-2011

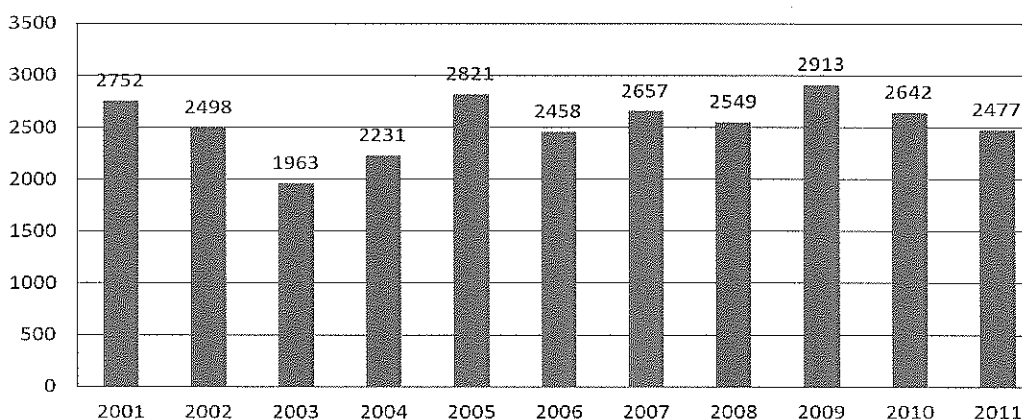


Källa: Paraplysystemet

Boendeinsatser

Med boendeinsatser avses t.ex. referensboende hos Stiftelsen Hotellhem, försöks-, tränings- eller jourlägenhet, arbetskooperativ och andra boenden utan HVB- tillstånd. Härbärgesboende ingår inte i denna redovisning. Antalet beviljade boendeinsatser har varit relativt konstant under senare delen av 2000-talet.

Beviljade boendeinsatser 2001-2011³



Källa: Paraplysystemet

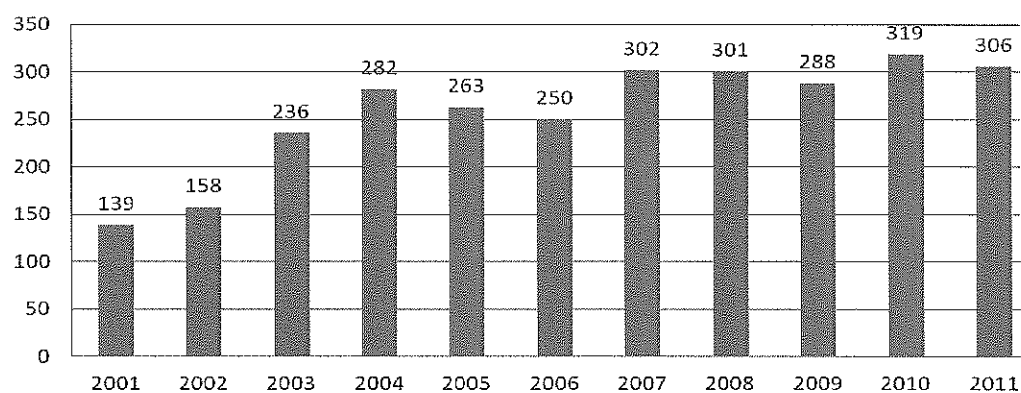
Försöks- och träningslägenheter

Insatserna försöks- och träningslägenhet kan erbjudas personer som p.g.a. missbruks-, psykiatriska eller allvarliga sociala problem behöver stöd från socialtjänsten för att klara ett eget boende och som inte på egen hand blir godkända som förstahandshyresgäster. Lägenheterna förmedlas av Bostadsförmedlingen till stadsdelsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa som hyr lägenheterna av bostadsföretagen med förstahandskontrakt och i sin tur hyr ut lägenheterna med andrahandskontrakt till de boende. Syftet med försökslägenhet är att förstahandskontraktet, under förutsättning att boendet fungerat, ska kunna överlåtas på den boende efter tidigast ett år. Den som bor i träningslägenhet kan endast i undantagsfall få överta förstahandskontraktet och då endast efter att lägenheten

³ OBS! Uppgifterna för 2009 och 2010 avser både missbruk och övriga vuxna

först omvandlats till försökslägenhet. Antalet förmedlade lägenheter har ökat under 2000-talet, med flest (319) förmedlade lägenheter under 2010. Under 2011 förmedlades 306 lägenheter. Målsättningen har varit att förmedla 300 lägenheter per år. Fr.o.m. 2012 är målsättningen 310 förmedlade lägenheter per år.

Antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter 2001-2011



Källa: Bostadsförmedlingens databas

Samverkan

Socialtjänsten och den specialiserade beroendevården samverkar vid stadsdelsförvaltningarna i gemensamma lokala integrerade mottagningar. Vid några av mottagningarna är även psykiatri representerad. Vid mottagningarna arbetar personal med social, psykosocial, beroende/ psykiatrisk och medicinsk kompetens för att kunna göra utredningar och erbjuda vård och behandling till personer med missbruks- och beroendeproblematik. Inom socialförvaltningen finns reglerad samverkan med landstinget i mottagningen Pelarbacken som vänder sig till hemlösa och som drivs av Ersta. I den samlokaliserade verksamheten ingår Enheten för hemlösa Uppsökarenheten och Medborgarkontoret för hemlösa. Socialförvaltningen har även reglerad samverkan med landstinget vid bl.a. Maria Ungdomsenhet och vid vissa av Boende- och behandlingsenhetens verksamheter.

Att socialtjänsten samverkar med andra huvudmän är en förutsättning i arbetet med att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende av alkohol och andra droger. 2009 antog kommunstyrelsen *"Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende. Samverkan mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län"*. Policyn fokuserar på de områden där ett samarbete mellan huvudmännen är nödvändigt för att kunna ge anpassade insatser och involverar i vissa fall även kriminalvården. Samverkan på lokal nivå är mycket viktig och i enlighet med policyn ska stadsdelsförvaltningarna ha lokala samråd och samverkansöverenskommelser med landstingets beroendevård, psykiatri, primärvård och kriminalvård. Lokala samverkansöverenskommelser finns, men kriminalvården och primärvården ingår endast i ett fåtal av dessa överenskommelser.

Under 2011 beslutade kommunfullmäktige att staden ska medverka med Stockholms läns landsting i ett projekt för att starta en försöksverksamhet med sprututbyte. Under året har planeringsarbetet pågått och en ansökan till Socialstyrelsen har tagits fram.

Utvecklingsarbete

Stadens arbete inom missbruksområdet ska ha kvalitet och kompetens som utgångspunkt. Utgångspunkten är att den som behöver samhällets insatser ska erbjudas hjälp som bygger på bästa tillgängliga kunskap och att de metoder som socialtjänsten använder ska vara till nytta och aldrig till skada för brukaren. Under senare år har begreppet evidensbaserad praktik fått allt större genomslagskraft. I en evidensbaserad praktik (EBP) integreras den bästa vetenskapliga kunskapen om insatserns effekter, brukarens erfarenheter och förväntningar, den lokala situationen och omständigheter samt den professionelles expertis.

Under 2011 avslutades ett stadsövergripande projekt som syftat till att implementera Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård i stadens verksamheter som rör missbruksområdet. Utbildningsinsatser, nätverksträffar och metodstöd i evidensbaserade arbetsmetoder har genomförts för personal inom stadsdelsförvaltningarnas och socialförvaltningens missbrukarvård. Delar av detta arbete fortsätter även efter att projektet avslutats.

Inom ramen för den nationella ANDT- strategin (ANDT - Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak) ingår staden i ett flerårigt (2011- 2014) samarbetsprojekt med Malmö och Göteborg i syfte att minska användningen av cannabis bland ungdomar och unga vuxna under 25 år.

Hemlöshet

Under 2011 beslutades att socialnämnden ska ta fram en samlad strategi för stadens hemlöshetsarbete. En utredning ska genomföras som syftar till att undersöka och komma med förslag på hur arbetet kan utvecklas inom en rad områden som berör hemlöshetsproblematiken.

Stockholms stads kartläggningar

I Stockholms stad används nedanstående definition för att definiera vilka personer som är att betrakta som hemlösa:

- En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendebalternativ eller är uteliggare.
- Till de hemlösa räknas således personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
- Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta.
- Däremot räknas inte personer som hemlösa som hyr i andra hand eller bor hos anhörig.

Definitionen visar att hemlöshet är ett vitt begrepp. De hemlösa utgör ingen homogen grupp och deras boende- och övriga sociala förhållanden kan vara mycket varierande. De mest akut hemlösa, dvs. de personer som är uteliggare eller som söker logi på härbärke/akutboende, utgör endast en del av det totala antalet hemlösa. Sedan 2004 genomförs vartannat år i april en kartläggning av antalet hemlösa över 20 år i Stockholm som har kontakt med socialtjänsten, beroendevården och frivilligorganisationerna under ett visst dygn. Vid den senaste kartläggningen från april 2010 redovisades 2982 hemlösa, varav 2215 (74 procent) män och 767 (26 procent) kvinnor. 70 procent var aktuella vid stadsdelsnämnderna och 21 procent vid EFH medan 8 procent saknade aktuell kontakt med socialtjänsten. Antalet kartlagda hemlösa har successivt minskat sedan 2004 då antalet uppgick till 3363 personer. 2012 års kartläggning genomförs den 18 april och redovisas senare under året.

Tak- över- huvudet - garantin (TÖG)

Tak- över- huvudet - garantin som infördes 1999 innebär att hemlösa som inte själva kan ordna nattlogi och som kontakter socialtjänsten före kl 24.00 ska kunna erhålla logi för natten. För att kunna leva upp till tak- över- huvudet- garantin har staden tillgång till sex härbärgen/akutboenden med 171 ordinarie platser och 36 extraplatser. 2011 var beläggningen 92 procent och Stockholms stads hemlösa stod för drygt 96 procent av antalet belagda platser. Antalet unika individer som övernattar på härbärke/akutboende någon gång under ett år har minskat successivt sedan början av 2000-talet. Under 2011 övernattade 1751 unika individer, varav 373 kvinnor (21 procent). Jämfört med 2010 minskade antalet unga vuxna upp till 25 år medan antalet personer 65 år och äldre ökade. Antalet långliggare, dvs. per-

soner som övernattar på härbärge/akutboende mer än 14 nätter under en månad, utgjordes av 658 personer, 37 procent av samtliga individer. Stadens målsättning är att allt fler härbärgesplatser som enbart erbjuder nattlogi ska omvandlas till dygnet- runt-platser.

Bostad först

Projekt Bostad först startade i februari 2010 och är ett treårigt utvecklingsprojekt i samarbete mellan staden, Svenska Bostäder och stadsmissionen. Projektet utvärderas av Lunds universitet. Bostad först innebär att hemlösa personer får tillgång till permanent boende i egen lägenhet (initialt utan förstahandskontrakt) samt att de ges ett intensivt och individuellt utformat stöd i boendet. Boendelösningen eftersträvar normalisering, långsiktighet och kvarboende. De f.d. hemlösa personerna ska erbjudas bostad på samma villkor som alla andra hyresgäster (Hyreslagen) och boendet ska separeras från stöd och behandling. 2011 bodde 15 personer i lägenheter enligt Bostad först. Samtliga är personer som tidigare bott långa tider på akutboenden för hemlösa. Förutom socialförvaltningen har stadsdelsförvaltningarna Spånga- Tensta och Hässelby- Vällingby ingått i projektet. 2012 omfattas även stadsdelsförvaltningarna Skarpnäck och Skärholmen och antalet lägenheter utökas med ytterligare 15.

Unga vuxna i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet

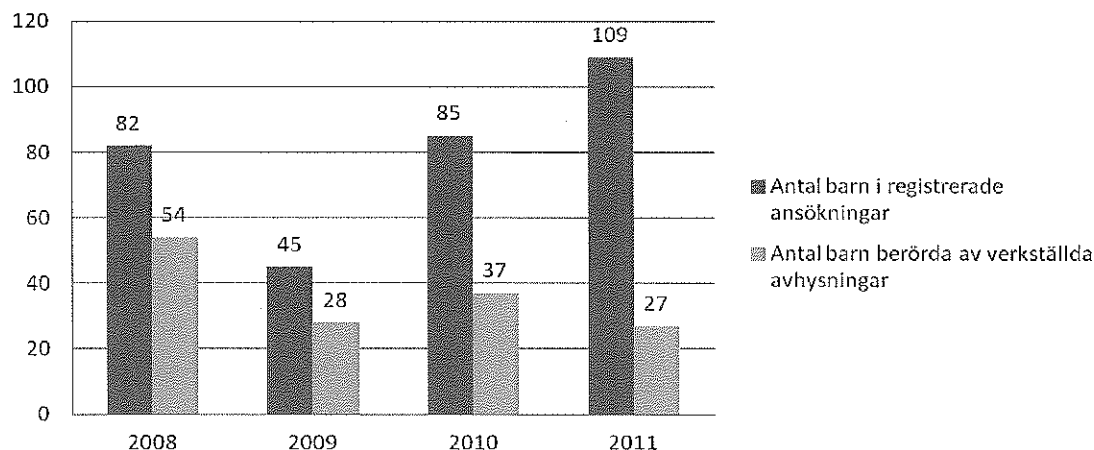
Under perioden februari 2010- december 2011 drev uppsökarenheten vid socialförvaltningen ett metodutvecklingsprojekt som vände sig till unga vuxna 18-25 år, med tillhörighet i Stockholms stad, som befinner sig i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet. I projektet ingick två heltidsanställda socialsekreterare placerade på Uppsökarenheten och åtta halvtidsanställda socialsekreterare från sex stadsdelsförvaltningar. Projektet arbetade sammanlagt med 206 individer av vilka 50 procent enbart var aktuella vid enheter för försörjningsstöd. Dessa personer hade varierande grad av problematik, men gemensamt för hela gruppen var att de hade svaga nätverk. Förutom en uppenbart dålig förankring på bostadsmarknaden, hade de även en svag förankring på arbetsmarknaden och bristande utbildning och kunskap om samhället. Unga vuxna i hemlöshet är en prioriterad fråga och arbetet med att vidareutveckla metoder att arbeta med målgruppen och alternativa boendelösningar fortsätter. Den 1 mars 2012 startade uppsökarenheten ett nytt tvåårigt projekt, Bo-torg för unga vuxna, som erbjuder stöd och rådgivning i boendefrågor samt möjlighet till akut boende utöver de akuta logiplatser som sedan tidigare finns att tillgå i staden.

Vräkningsförebyggande arbete

Stadsdelsförvaltningarna bedriver ett aktivt vräkningsförebyggande arbete och flertalet har avsatt särskilda resurser för detta. Mycket tyder på att stadsdelsförvaltningarnas samarbete med bostadsbolagen och Kronofogden har utvecklats. Till Kronofogden inkom 2011 totalt 576 ansökningar om avhysningar som gällde Stockholms stad. 235 av dessa verkställdes. Stockholm stad har, i förhållande till andelen lägenheter i flerbostadshus, färre ansökningar och avhysningar än Stockholms län och riket.

Sedan 2008 tar Kronofogden fram statistik över antalet verkställda avhysningar där barn är berörda. Med berörd avses att barnet bor stadigvarande, bor växelvis eller har umgänge med en vräkt förälder eller vräkta föräldrar mer än 30 dagar per år. Av statistikuppgifterna framgår att samtidigt som antalet registrerade ansökningar där barn är berörda ökade i Stockholm under 2011, minskade antalet verkställda avhysningar. Det är det lägsta antalet avhysningar sedan kronofogdens mätningar påbörjades.

Antal barn registrerade i ansökningar om avhysning samt antal verkställda avhysningar där barn är berörda 2008- 2011



Källa: Kronofogdemyndigheten

Socialpsykiatri

En person har enligt nationell psykiatrisamordning en psykisk funktionsnedsättning om "han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning".

Inom socialpsykiatri kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. I socialnämndernas ansvar för målgruppen ingår att medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Nämnderna ska även samverka med landstingets psykiatri för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser.

Statistikuppgifter

Statistikuppgifter har, där inte annat anges, tagits ur stadens verksamhetssystem, Paraplyet.

Målgruppsbeskrivning

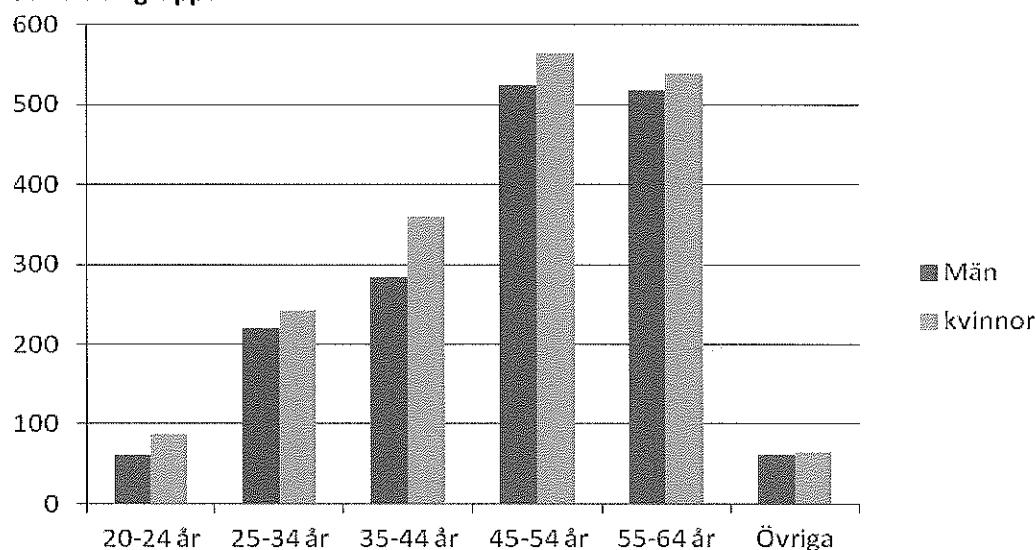
Under 2011 har 3526 personer med psykisk funktionsnedsättning haft någon form av socialpsykiatrisk insats. Dessa utgör 6 promille av befolkningen mellan 20 och 64 år i Stockholms stad 2011. Andelen aktuella inom socialpsykiatri under ett år var även 6 promille vid den senaste övergripande kartläggningen inom socialpsykiatri från 2006 och vid en inventering som gjordes 1994. Antalet aktuella personer har dock ökat från 3000 personer år 2006 till 3526 år 2011.

Flest aktuella inom socialpsykiatri under 2011 hade Enskede-Årsta-Vantör sdf, Södermalms sdf och Hässelby-Vällingby sdf. I förhållande till befolkningen inom respektive stadsdelsförvaltning hade Farsta, Hässelby-Vällingby och Rinkeby-Kista flest ärenden inom socialpsykiatri.

Av de som var aktuella inom socialpsykiatri i Stockholms stad under 2011 var 53 procent kvinnor och 47 procent män. De senaste åren har visat en ökning av andelen kvinnor med toppnoteringen 60 procent kvinnor och 40 procent män 2010. Under 2011 har könsfördelningen dock jämnat ut sig och närmar sig 2006 års siffror då i stort sett lika många män som kvinnor var aktuella för insatser.

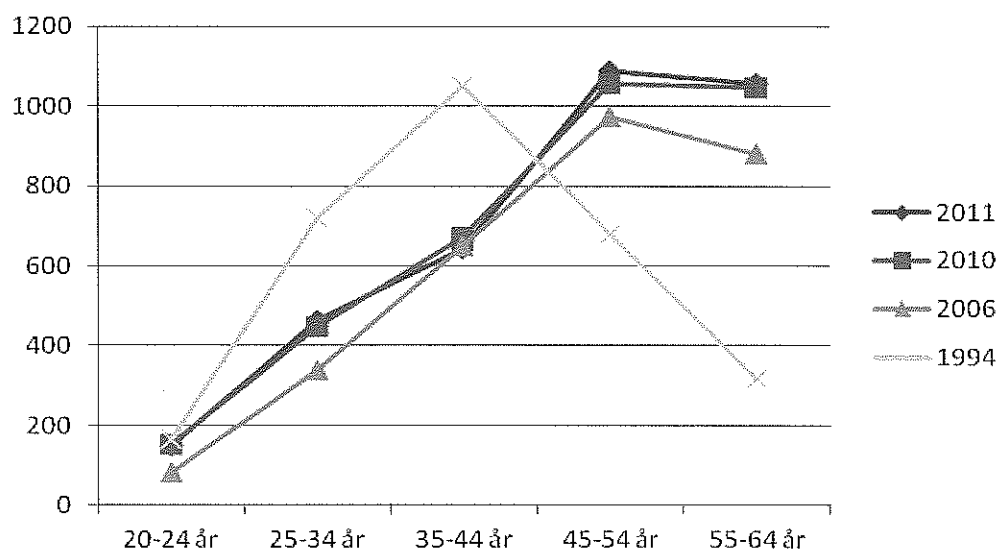
63 procent av personerna som hade en insats inom socialpsykiatri under 2011 var mellan 45 och 64 år gamla. Andelen mellan 20 och 24 år var 4 procent och andelen mellan 25 och 44 år var 31 procent. Det är i stort sett samma fördelning som 2010, 2009 och kartläggningen 2006. Den största könsskillnaden finns inom gruppen 20 till 24 år där 58 procent var kvinnor.

Antal personer aktuella inom socialpsykiatri i Stockholms stad under 2011 utifrån kön och åldersgrupper



Vid inventeringen 1994 var åldersfördelningen den motsatta, två tredjedelar var mellan 18 och 44 år gamla och en tredjedel var mellan 45 och 64 år gamla.

Antal personer, per åldersgrupp, aktuella inom socialpsykiatri i Stockholms stad under 2011, 2010, 2006 och 1994



Linjerna för 2010 och 2011 är i stort sett identiska.

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) visar att allt fler unga mår dåligt. De senaste årens utveckling har inneburit en försämring i yngres och medelålders psykiska välbefinnande. Unga kvinnor står för en stor del av ökningen och nästan var tredje ung kvinna har uppgett att hon har besvär idag mot var tionde för tjugo år sedan (ULF). Statistiken visar också att fler unga behandlas inom psykiatrisk slutenvård för till exempel depressioner, ångesttillstånd och självmordsförsök. Andelen unga som har haft insatser inom stadens socialpsykiatri har dock inte ökat sedan 2006. En förändring av könsfördelningen inom målgruppen 20-24 år har dock uppstått. Tidigare år har åldersgruppen 20-24 år bestått av hälft-

ten män hälften kvinnor, under 2009 kunde en liten ökning av kvinnor noteras men under 2010 och 2011 består ålderskategorin nästan till två tredjedelar av kvinnor.

Under 2011 har statistik från 2055 utredningar enligt DUR registrerats i paraplyet. DUR står för Dokumentation, Utvärdering, Resultat och är ett material som används vid utredning och uppföljning av insatser inom socialpsykiatrin. Antalet registreringar ökade med över 500 personer under 2011 jämfört med 2010. Kungsholmen, Bromma och Skärholmen hade registrerat statistik för störst andel av sina ärenden, 96 respektive 93 procent av ärendena. Hässelby-Vällingby hade endast registrerat statistik från DUR i 17 procent av sina ärenden. Snittet i staden låg på 59 procent.

Andel (procent) av målgruppen som i DUR uppgett att de är ensamstående samt andel av målgruppen som uppgett att de är eller fungerar som förälder åt barn under 18 år

År	Andel av målgruppen som är ensamstående	Andel av målgruppen som är förälder eller fungerar som förälder åt barn under 18 år
2011	74	17
2010	61	16
2009	77	18
2006*	90	6

Av de som utretts enligt DUR under 2011 uppgav 74 procent att de var ensamstående. Observera att kartläggningen 2006* gällde hela målgruppen, dvs. inte bara de som man registrerat med hjälp av DUR. Störst andel ensamstående under 2011 fanns i Skarpnäck (87 procent) och på Södermalm (85 procent). Lägst andel ensamstående fanns i Hägersten-Liljeholmen (45 procent) och i Rinkeby-Kista (59 procent).

2011 uppgav 17 procent av målgruppen som man utrett enligt DUR att de hade barn under 18 år. Störst andel med barn under 18 år, 30 procent, fanns i Spånga-Tensta följt av Skarpnäck och Skärholmen med 23 procent vardera. Minst andel med barn under 18 år fanns i Bromma och på Östermalm med vardera 9 procent.

Personer med psykisk funktionsnedsättning har oftare sämre ekonomi än övriga grupper i samhället. Enligt Socialstyrelsens "Inkomster och utgifter för vissa personer 20-64 år med funktionsnedsättningar" (mars 2010) har en person med någon funktionsnedsättning i snitt 20 procent lägre disponibel inkomst än befolkningen i stort. För personer med psykisk funktionsnedsättning är inkomsten ytterligare 20 procent lägre än genomsnittet för hela gruppen av personer med funktionsnedsättningar.

Andel (procent) av målgruppen som i DUR uppgett att de har skulder samt andel av målgruppen som uppgett att de har skulder som gått till kronofogden

År	Andel av målgruppen som har skuld/skulder	Andel av målgruppen som har skuld/skulder hos kronofogden
2011	41	11

Störst andel av målgruppen som hade skulder fanns i Spånga-Tensta och på Södermalm där 51 respektive 50 procent av målgruppen uppgivit att de har skulder.

Minst andel med skulder fanns i Hägersten-Liljeholmen där 29 procent av målgruppen svarat att de har skulder.

Störst andel av målgruppen vars skulder har gått till kronofogden fanns i Älvsjö där 23 procent uppgivit detta. Minst andel av målgruppen med skulder som gått till kronofogden fanns på Kungsholmen och i Skärholmen med 7 respektive 8 procent.

Samverkan

Enligt socialtjänstlagen ska kommunen och landstinget upprätta överenskommelser för arbetet med målgruppen. Från 2005-07-01 till 2009-08-31 hade Stockholms stad och Stockholms läns landsting en överenskommelse kring personer med psykiska funktionshinder och/eller beroendeproblematik. Överenskommelsen har sagts upp av Stockholms läns landsting och slutade gälla sista augusti 2009. Förslag till en ny överenskommelse mellan länets kommuner och Stockholms läns landsting har arbetats fram och kan träda ikraft efter beslut. Under 2011 har det funnits stora geografiska skillnader i hur samverkan mellan staden och landstinget har fungerat. SNIS-projektet, Stockholms neuropsykiatri i samverkan, har under 2011 ordnat utbildningar där lokala representanter från kommun och landsting har fått samverka kring fiktiva fall för att få en större förståelse för varandras uppdrag och insatser.

Samverkan med andra verksamhetsområden inom socialtjänsten är viktigt för att tillförsäkra målgruppen rätt stöd oavsett ålder och diagnos. I oktober 2011 genomförde socialförvaltningen enkätundersökningar angående samverkan mellan socialpsykiatri och äldreomsorgen. Tio stadsdelsförvaltningar besvarade enkäten. Av dessa uppgav nio att de har rutiner för samverkan mellan socialpsykiatri och äldreomsorgen. Stadsdelarna tog upp hemlöshet och vräkningar som viktiga frågor som kräver mycket samverkan och där det i dagsläget råder en del oklarheter. Vidare nämndes kvarboendepincipen som ett problem då många som bor på stödboende eller i gruppboende inom socialpsykiatri redan är, eller inom kort, kommer fylla 65 år. Det här leder till att socialpsykiatri måste placera sina yngre klienter på HVB.

Valfrihet

Valfrihet för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning trädde ikraft 1 januari 2010. För att testa det framtagna ersättnings-systemet och i avvaktan på upphandling av privata verksamheter/organisationer inleddes valfriheten med kommunala verksamheter. 1 oktober 2011 tecknades de första avtalen med privata utförare enligt lagen om valfrihet. Tre utförare av sysselsättning godkändes vid den första upphandlingen. Upphandling sker därefter löpande var tredje månad.

Under 2010 togs ett kvalitetssystem fram under ledning av stadsledningskontoret i samarbete med socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna. År 2011 testades systemet och mål samt delmål följdes upp för 473 personer. Av dessa ansåg 51 procent att deras livssituation hade förbättrats under 2011. Fem stadsdelar testade att följa upp sina klienter via en framtagna enkät. De standardiserade delmål som följdes upp via enkäten mätte den enskildes funktionsnivå/grad av självständighet. 261 klienter följdes upp via enkäten i de fem provstadsdelarna.

Andel delmål som hade uppnåtts vid uppföljning i de fem provstadsdelarna

Insats	Andel uppnådda delmål utifrån beställningen
Boende	69 %
Boendestöd	61 %
Sysselsättning	65 %

Under 2011 genomförde stadsledningskontoret en stadsövergripande brukarundersökning inom insatsformerna boende, sysselsättning och boendestöd. Undersökningen skickades till 2618 personer, svarsfrekvensen var 53 procent. Totalt i staden var 82 procent av brukarna nöjda med sin insats/er. 76 procent svarade att utredningen av deras behov av stöd var bra och 81 procent var nöjda med handläggarens bemötande.

Antal ärenden per handläggare

Handläggarna hade på en heltidstjänst i snitt 48 pågående ärenden var under 2011. Antalet ärenden i snitt per handläggare skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna. Den stadsdel som hade flest ärenden per handläggare hade 67 ärenden i snitt och den stadsdel som hade minst antal ärenden per handläggare hade 28. Antalet ärenden per handläggare har i snitt legat mellan 50 och 55 de senaste fyra åren. Kraven på handläggarnas dokumentation, utredning och uppföljning har ökat i samband med införandet av DUR, valfrihetssystemet och det uppföljnings- och kvalitetssystem som är kopplat till valfriheten. Handläggarna förväntas dokumentera och följa upp i betydligt större utsträckning än tidigare.

Sysselsättning

I kartläggningen 2006 upptäcktes att mindre än hälften av de personer som haft kontakt med socialpsykiatri hade någon form av sysselsättning. Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning var och är ett prioriterat område i budgeten för Stockholms stad.

Samtliga stadsdelsförvaltningar ingår sedan maj 2009 i EU-finansierade projektet ALFA (alternativ förmedling av sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning). En förmedling öppnade i september 2009 dit målgruppen kan vända sig för att få stöd kring sysselsättning, praktik, studier och arbete. Förutom stadens socialpsykiatriska enheter ingår Jobbtorg, utbildningsförvaltningen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Huddinge kommun i projektet. Löpande utvärdering sker av ALFA. Senaste utvärderingen gjordes hösten 2011 och visade att 468 personer har varit registrerade som kunder hos ALFA. 69 procent av kunderna saknade helt sysselsättning när de tog kontakt med ALFA. Av de som har haft kontakt med ALFA gick 32 procent vidare till biståndsbedömd sysselsättning. Det är dock fortfarande svårt för målgruppen att gå vidare till studier eller få tillträde till arbetsmarknaden.

Trots satsningen på sysselsättning och ALFA har andelen med biståndsbedömd sysselsättning inom socialpsykiatri varit relativt konstant de senaste åren, under både 2011 och 2010 hade 37 procent av de som var aktuella inom socialpsykiatri biståndsbedömd sysselsättning, jämfört med 36 procent 2009 och 38 procent 2006. Högst andel beviljad sysselsättning inom målgruppen under 2011 hade Bromma och Normalm. Lägst andel beviljad sysselsättning hade Skärholmen och Hägersten-Liljeholmen. Den låga andelen inom Skärholmen och Hägersten-Liljeholmen

kan dock till en del förklaras av att de i stor utsträckning erbjuder icke biståndsbedömd sysselsättning på exempelvis träfflokaler.

Antal och andel av målgruppen med biståndsbedömd sysselsättning under 2011

Stadsdelsnämnd	Antal med sysselsättning	Totalt antal aktuella	% beviljad sysselsättning
Bromma	122	243	50
Enheten för hemlösa	16	68	24
Enskede-Årsta-Vantör	148	404	37
Farsta	109	320	34
Hägersten-Liljeholmen	75	335	22
Hässelby-Vällingby	149	353	42
Kungsholmen	75	187	40
Norrmalm	100	207	48
Rinkeby-Kista	89	261	34
Skarpnäck	78	237	33
Skärholmen	35	157	22
Spånga-Tensta	55	124	44
Södermalm	146	357	41
Älvsjö	37	92	40
Östermalm	79	195	41
Totalt	1313	3540	37%

Sedan valfriheten infördes har antalet köp av plats mellan stadsdelsförvaltningarna ökat med 38 procent och antalet köp av plats från privata utförare har ökat med 71 procent.

Vid tre tillfällen under 2011 har statistik över antalet beviljade pass/vecka i sysselsättning tagits fram (1 pass = 3 timmar). Antalet pass per vecka sjönk från 2,74 i februari till 2,69 i september 2011. Personer som beviljats sysselsättning inom socialpsykiatrins valfrihet hade således rätt att delta i sysselsättning mellan 6 och 9 timmar per vecka. Undersökningen visar dock inte om personerna utöver detta har beviljats exempelvis studiecirklar som inte ingår i valfriheten eller om de övrig tid besöker öppna verksamheter så som träfflokaler. Geografiskt kan man se en skillnad i antalet beviljade pass då västerort och innerstaden (förutom Östermalms stadsdelsförvaltning) hade färre antal beviljade pass i snitt per vecka än söderort och sydväst.

Beviljat antal pass i snitt per vecka vid tre olika mättillfällen 2011

Stadsdelsnämnd	Februari 2011 antal pass/snitt	Maj 2011 antal pass/snitt	September 2011 antal pass/snitt
Bromma	2,4	2,4	2,2
Enheten för hemlösa	2,2	2,2	2,1
Enskede-Årsta-Vantör	3,3	3,1	3,1
Farsta	3	2,8	2,7
Hägersten-Liljeholmen	3,2	3	3,1
Hässelby-Vällingby	2,2	2,6	2,2
Kungsholmen	2,5	2,6	2,5
Norrmalm	1,7	1,8	1,9
Rinkeby-Kista	2,9	2,9	3,1
Skarpnäck	2,7	2,7	2,7
Skärholmen	3,9	3,9	3,3
Spånga-Tensta	2,5	2,6	2,5
Södermalm	2,5	2,6	2,7
Älvsjö	4	3,6	3,4
Östermalm	3,4	3,5	3,4
Totalt	2,74	2,72	2,69

Stadsdelsförvaltningarna som beviljade färre antal pass per vecka hade större andel av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning än de stadsdelsförvaltningar som beviljade fler antal pass per vecka. Exempelvis beviljade Bromma under september 2011 2,2 pass i snitt i veckan och hade 50 procent av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning. Det kan jämföras med Skärholmen som beviljade 3,3 pass i snitt per vecka och 22 procent av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning.

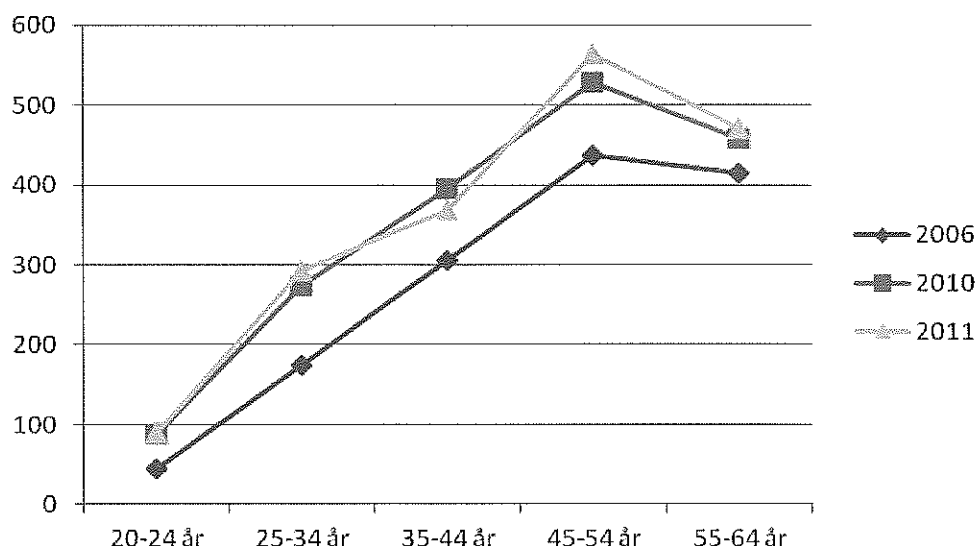
I den stadsövergripande brukarundersökningen som genomfördes 2011 ansåg 82 procent att det stämmer bra eller ganska bra att de är nöjda med antalet pass de beviljas i sysselsättning per vecka.

Nyckeltalet för kostnad per person avseende sysselsättning/arbetsträning var under året 44 915 kr jämfört med 40 424 kr 2010 och 41 620 kr 2009.

Boendestöd och boenden

Under 2011 var det 1827 personer som hade boendestöd. Antalet personer med boendestöd har ökat med nästan en tredjedel sedan 2006.

Antal personer med boendestöd per ålderskategori 2011, 2010 och 2006



Av personerna som hade boendestöd under 2011 var 57 procent kvinnor. I åldersgruppen 20-24 år var det 64 procent kvinnor som hade boendestöd. I den stadsövergripande brukarundersökningen för 2011 uppgav 75 procent att de var nöjda eller ganska nöjda med det antal timmar de beviljats boendestöd per månad.

Antal personer i olika boendeformer 2011, 2010 och kartläggning 2006

Boendeformer	2011	2010	2006
HVB	374	370	366
Stödboende	357	346	223
Bostad med särskild service SoL	204	196	249
Bostad med särskild service LSS	11	10	25
Försöks/träningslägenheter	277*	235*	175

Under 2011 bodde 374 personer på HVB (hem för vård och boende) av dessa var 65 procent män. Mer än en tredjedel av de boende på HVB var mellan 55 och 64 år gamla. 2 procent (8 personer) var mellan 20 och 24 år gamla. Stockholms stad har ramavtal med 35 hem för vård och boende. Snittpris per dygn på ett hem inom upphandlingen är 1803 kr.

Under 2011 hade 357 personer insatsen stödboende, en ökning med 11 personer från 2010. 66 procent av de boende på stödboende var män vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2010. 204 personer bodde i bostad med särskild service enligt SoL under 2011, 59 procent av dem var män. Av de som bor i bostad med särskild service är 51 procent mellan 55 och 64 år. 11 personer hade bostad med särskild service enligt LSS och 277 hade försöks-/träningslägenhet (*för

tre förvaltningar saknas uppgifter om försöks-/träningsslägenheter då man rapporterar dem på olika sätt i systemet). Skillnaden i antalet boenden på stödboende och bostad med särskild service från 2006 till 2011 kan till viss del förklaras av att en del gruppboendestäder gjordes om till stödboenden i samband med valfriheten. Genomgående för boendena under samtliga år är att fler män än kvinnor beviljas boendeinsatser. Kvinnorna dominerar insatser så som sysselsättning och boendestöd medans männen är i klar majoritet inom samtliga boendeformer.

I brukarundersökningen från 2011 uppgav 76 procent att de var nöjda eller ganska nöjda med stödet de får på sitt boende.

För att jämföra kostnader över tid används olika nyckeltal⁴. När det gäller kostnad per dygn för HVB och särskilt boende har nyckeltalen förändrats enligt följande:

Insats	2011	2010	2009	2006
Bostad med särskild service	1589	1205	1669	1238
HVB	1251	1242	1301	1025

Nyckeltalet för "annat boende" (stödboende och försöks-/träningsslägenheter) redovisas endast med kostnad per person. Nyckeltalet för 2011 var 87 854 kr jämfört med 2010 då det var 91 728 kr och 2009 då nyckeltalet var 129 886 kr.

Behov av boenden och utbyggnad

I valfriheten ingår stödboende med 170 lägenheter i nuläget och bostad med särskild service med 174 lägenheter. Under 2011 stod 29 personer i kö till stödboende och 45 till bostad med särskild service. 25 lägenheter förmedlades under året. Många som står i kö och har valt "hela staden" tackar nej när erbjudande kommer. Enheten för bedömning och förmedling skickade sammanlagt ut 80 erbjudanden innan de 25 lediga lägenheterna hyrdes ut.

En behovsinventering genomfördes 2010. Inventeringen pekar på ett behov av 521 nya lägenheter för personer med psykisk funktionsnedsättning under närmaste treårsperioden till 2014.

Under 2011 tillkom inga nya stödboenden eller bostäder med särskild service inom socialpsykiatri. En gruppbostad lades ned vilket ledde till att utbudet minskade med sju platser.

Strax över hälften av de som bor i bostad med särskild service enligt SoL inom socialpsykiatri är mellan 55 och 64 år gamla. Inom tio år kommer stadens socialpsykiatriska bostäder med särskild service innehålla en majoritet ålderspensionärer. Om kvarboendepincipen ska gälla kommer flera av dessa bli äldreboenden. Fortsatt planering och utbyggnad krävs inom socialpsykiatri då få unga vill flytta till boenden med enbart äldre grannar.

⁴ Nyckeltalen för bostad med särskild service och HVB räknas fram genom att nettokostnaden divideras med antal personer, antal dygn och antal invånare 20-65 år samt genom att antal personer divideras med antal invånare 20-65 år.

Funktionsnedsättning

Stockholms stad ger stöd och service till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning i form av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL). Staden har även ett basansvar för personlig assistans till personer som beviljats statlig assistansersättning av Försäkringskassan. Den 1 januari 2011 infördes bestämmelserna om assistansersättning i den nya socialförsäkringsbalken (51 kap SFB), som därmed ersatte LASS.

Individuella stödinsatser till följd av funktionsnedsättning utgör ett av flera verktyg som syftar till att förverkliga de funktionshinderspolitiska målen och möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att kunna delta i samhällslivet på samma villkor som andra människor. Andra viktiga principer är att människor med funktionsnedsättning inte ska ha merkostnader till följd av funktionsnedsättningen och att samhället ska vara tillgängligt och anpassat för alla.

LSS är en utpräglad rättighetslag som har tillkommit som ett komplement till socialtjänstlagen och annan lagstiftning. Lagen gäller för personer som omfattas av lagens personkrets. För att en person ska kunna beviljas stöd och service enligt LSS måste det behov som hans eller hennes ansökan avser kunna tillgodoses genom någon av insatserna i lagen. Andra behov av insatser måste prövas enligt SoL, även om personen omfattas av LSS. Boendestöd och hemtjänst är exempel på insatser som inte ingår i LSS, men som kan beviljas med stöd av SoL.

Det övergripande syftet med insatser enligt LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet med målet att människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra. Genom insatser enligt LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialtjänsten ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter den enskildes behov av särskilt stöd. Socialtjänstlagen är en ramlag. Genom bistånd enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Målgruppen

Under 2011 har 8 783 personer inom verksamhetsområdet Funktionsnedsättning haft en eller flera insatser enligt LSS och/eller SoL. Personerna omfattar barn, unga och vuxna i åldrarna 0 – 64 år samt personer 65 år och äldre och utgör 9,4 promille av befolkningen i Stockholms stad 2011.

Verksamhetsområdet i siffror

Antal personer med beslut enligt LSS, SoL och SFB (f.d. LASS)

Följande tabell anger antalet unika personer med aktuella ärenden enligt SoL, LSS och SFB den 1 oktober 2011. Tabellen är även indelad i åldersgrupper och kön. Antalet unika personer är 8 783 den 1 oktober 2011. Den högre totalsiffran i tabellen förklaras av att en person kan ha beslut enligt både SoL och LSS.

Antalet unika personer enligt SoL, LSS och SFB den 1 oktober 2011

Åldersgrupp	SoL		LSS		SFB*		Totalt
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
0 – 12 år	45	22	301	149	14	15	546
13 – 21 år	58	48	581	316	20	18	1041
22 – 64 år	2 425	2 687	1 255	933	61	50	7 411
65 – år	58	76	81	93	5	3	316
Totalt	2 586	2 833	2 218	1 491	100	86	9 314

Källa: Paraplysystemet

*Observera att beslut enligt SFB (assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken) fattas av Försäkringskassan, inte av kommunen. Eftersom kommunen är kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka i varje enskilt beslut från Försäkringskassan registreras dessa beslut i stadens verksamhetsstöd, utan några övriga åtgärder.

Av det totala antalet personer i hela landet med LSS-insatser tillhör 84 procent personkrets 1 i lagen, 3 procent tillhör personkrets 2 och 13 procent personkrets 3. Av dessa personer är 42 procent kvinnor och 58 procent män.

Av det totala antalet personer i staden med LSS-insatser är 40 procent kvinnor och 60 procent män. Andelen kvinnor (med funktionsnedsättning) i staden som har SoL-insatser är 48 procent och andelen män 52 procent. Kön fördelningen är med andra ord betydligt jämnare vid SoL-insatser än vid LSS-insatser.

Antalet personer med insatser enligt SoL och LSS har ökat jämfört med föregående år, vilket delvis kan ses som en naturlig följd av att befolkningen i staden ökar. Samtidigt visar Socialstyrelsens LSS-statistik de senaste åren en konstant ökning av antalet personer med LSS-insatser i hela landet när det gäller insatserna daglig verksamhet, boende för vuxna och kontaktperson (Personer med funktionsnedsättning - Insatser enligt LSS år 2011, Socialstyrelsen).

Antal personer och beslut enligt LSS, SoL och SFB under hela 2011

Lagrum	Antal personer	Antal beslut
LSS	4 561	15 353
SoL	8 688	29 128
SFB	1 173	2 040
Totalt	14 422	46 521

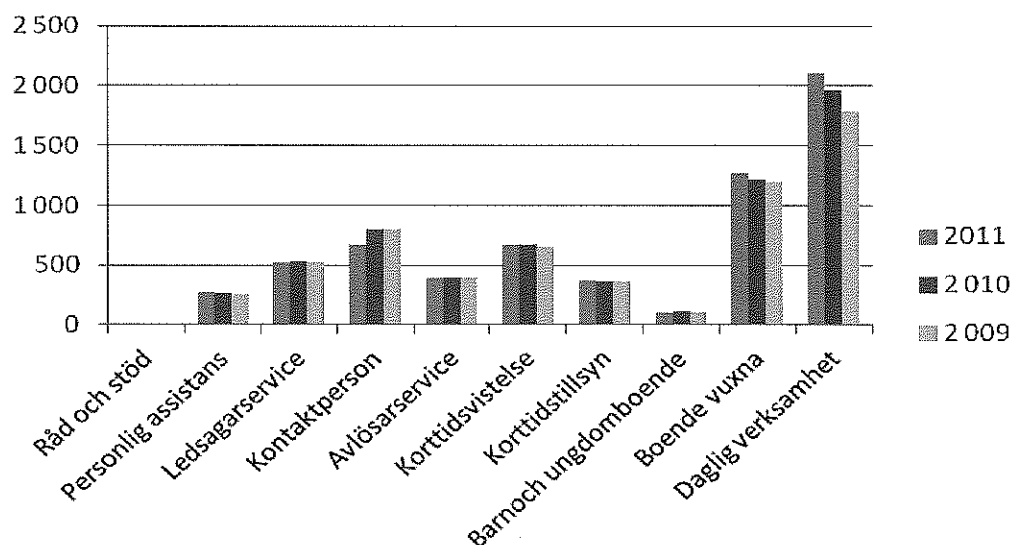
Källa: Paraplysystemet

Kommentar: Här avses samtliga personer och beslut under 2011. En och samma person kan ha fått flera beslut under året och med stöd av fler än ett lagrum, exempelvis både SoL och LSS.

Insatser enligt LSS

Insatser enligt LSS förbehålls personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar som medför omfattande behov av stöd. Antalet aktuella ärenden som avser unika personer i staden med LSS-beslut uppgick den 1 oktober 2011 till 4 001 personer jämfört med 3 874 föregående år (Socialstyrelsens officiella LSS-statistik 2011 och 2010). Nedanstående stapeldiagram visar antalet aktuella LSS-insatser den 1 oktober de tre senaste åren.

Stockholms stads insatser enligt LSS per den 1 oktober 2009, 2010 respektive 2011



Källa: Personer med funktionsnedsättning - Insatser enligt LSS år 2009, 2010 och 2011, Socialstyrelsen

Antalet personer med daglig verksamhet enligt LSS har fördubblats de tio senaste åren. Under de tre senaste åren har antalet ökat med 327 personer, från 1780 personer 2009 till 2 107 personer 2011. Ökningen hänger till största delen samman med att allt fler personer med diagnosen Aspergers syndrom beviljas insatsen vilket också medför att målgruppen för daglig verksamhet förändras.

KBH

KBH, Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, har beviljats sammanlagt 694 personer till en kostnad av 11,8 miljoner kronor under 2011. Det är en ökning med 104 personer och 226 tkr jämfört med 2010. Fördelningen mellan stadsdelsnämnderna visas i följande tabell:

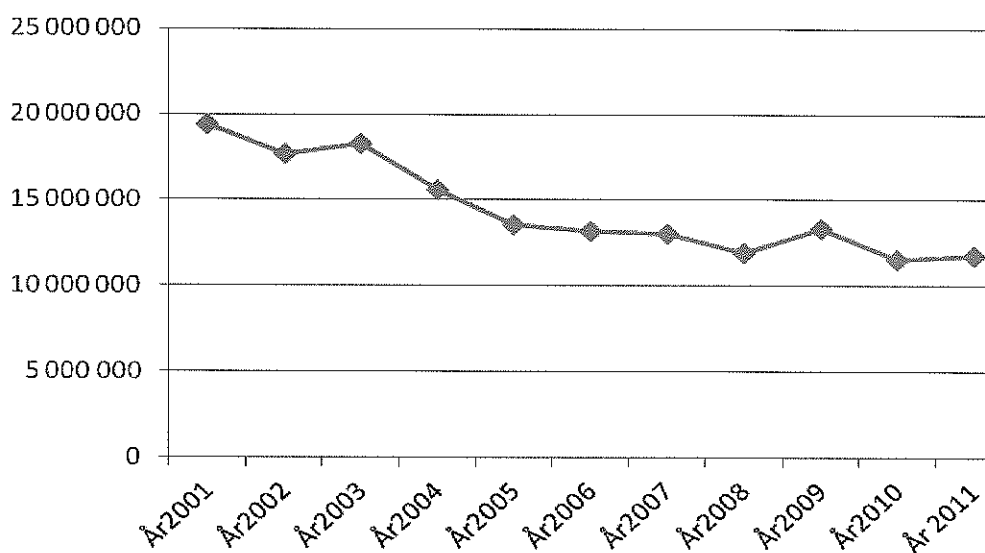
Antal personer med KBH och kostnader för KBH per stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnd	Antal personer	Kostnad 2011
Bromma	52	723 954
Enskede-Årsta-Vantör	46	1 236 512
Farsta	30	387 235
Hägersten-Liljeholmen	40	640 499
Hässelby-Vällingby	86	1 045 465
Kungsholmen	87	1 481 265
Norrmalm	31	868 613
Rinkeby-Kista	16	359 078
Skarpnäck	55	510 570
Skärholmen	33	591 376
Spånga-Tensta	20	299 063
Södermalm	103	2 380 414
Älvsjö	41	508 467
Östermalm	54	771 672
Totalt	694	11 804 183

Källa: Paraplysystemet och Stadsledningskontoret Stockholms stad

Nedanstående diagram visar kostnaderna för KBH de senaste 10 åren. Sett över de senaste tio åren redovisas en markant minskning de första åren som därefter har planat ut.

Utbetalning av KBH år 2001 – 2011



Källa: Stadsledningskontoret Stockholms stad

Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2011

Staden rapporterar varje kvartal antalet gynnande beslut som inte verkställs inom tre månader eller som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader till Socialstyrelsen.

År 2011 rapporterades 45 ej verkställda beslut enligt LSS och 13 ej verkställda beslut enligt SoL för personer med funktionsnedsättning. Mer än hälften av dessa beslut avser bostad med särskild service för vuxna enligt LSS (24). Här har en successiv ökning skett det senaste året och i takt med att antalet ej verkställda beslut om bostad för vuxna ökar, ökar även "resursbrist" som orsak till varför verkställighet ej skett. Förutom resursbrist på grund av att det saknas bostäder förekommer det också att personer tackar nej, t.ex. på grund av att det endast bor äldre i en gruppboende där den enskilde erbjuds plats, eller på grund av att boendet är beläget på bottenplan, vilket kan kännas otryggt.

Ej verkställda beslut enligt LSS under 2011

Insatser enligt LSS	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Kontaktperson	20	11	7	7
Bostad för vuxna	14	20	22	24
Boende för barn och ungdom	-	-	-	1
Daglig verksamhet	1	-	1	5
Korttidsvistelse	3	5	3	2
Avlösarservice	3	3	2	4
Ledsagarservice	4	3	6	2
Kontaktfamilj	1	-	-	-
Boendestöd	-	-	1	-
Korttidstillsyn	-	-	1	-
Insats framgår ej	1	-	3	-
Summa	47	42	46	45

Källa: Kvartalsredovisningar till Socialstyrelsen, stadens revisorer och kommunfullmäktige

Ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 4 2011

Insats	Kvartal 4
Boendestöd	2
Bostad	1
Dagverksamhet/sysselsättning	-
Familjehem	-
Kontaktfamilj	2
Kontaktperson	2
Stödboende	-
Trygghetslarm	-
Annat bistånd	5
Summa	13

Källa: Kvartalsredovisningar till Socialstyrelsen, stadens revisorer och kommunfullmäktige

Behov av boenden och utbyggnad

Av stadens budget för 2011 framgick att utbyggnadstakten av bostäder för personer med funktionsnedsättning måste öka. Det är ett stadsgemensamt åtagande och fordrar ett brett och varierat utbud av bostäder för att möta de olika behov och önskemål som finns. Arbetet med att få fram fler bostäder leds via en beslutande genomförandegrupp under kommunstyrelsen.

Under 2011 har socialförvaltningen startat en arbetsgrupp som analyserar behov av boenden och en arbetsgrupp som ser över planeringen av nya boenden. Inventeringen visar på ett behov av ca 460 lägenheter den närmaste femårsperioden. Under samma period finns planerat ca 330 lägenheter.

Under 2011 tillkom 20 nya lägenheter.

Valfrihet, LOV

Under 2011 har fyra upphandlingar av LSS-verksamheter genomförts enligt LOV, Lagen om valfrihetssystem. I tabellen nedan redovisas en jämförelse med 2010, som var det första året upphandlingar av enskilda utförare genomfördes i valfrihetssystemet. Antalet enheter är betydligt fler än antalet utförare vilket förklaras av att vissa utförare har blivit godkända för flera verksamheter inom sitt företag.

Antal enskilda utförare och enheter upphandlade enligt LOV 2011

Verksamhet	Antal utförare 2010	Antal enheter 2010	Antal utförare 2011	Antal enheter 2011
Barnboende	3	9	4	10
Vuxenboende	0	0	0	0
Daglig verksamhet	24	61	26	75
Korttidshem barn/vuxna	17	28	19	35
Ledsagarservice/Avlösarservice	34	34	47	47
Totalt:	78	132	96	167

Källa: Beslut om tilldelning vid upphandling enligt LOV av boende och daglig verksamhet

Som framgår av tabellen är det LSS-verksamheterna ledsagarservice/ avlösarservice, korttidshem för barn, ungdomar och vuxna samt daglig verksamhet som visar de största volymerna i antal godkända utförare. I likhet med 2010 är det lågt eller inget intresse av att ansöka som utförare för barnboende och vuxenboende. Endast en utförare för barnboende har tillkommit under året och ingen utförare har ansökt om LOV-avtal för bostad med särskild service för vuxna.

Antal enskilda utförare upphandlade enligt LOV 2010 och 2011

Verksamhet	Antal utförare 2010	Antal enheter 2010	Antal utförare 2011	Antal enheter 2011
Barnboende	3	9	4	10
Vuxenboende	0	0	0	0
Daglig verksamhet	24	61	26	75
Korttidshem barn/vuxna	17	28	19	35
Ledsagarservice/Avlösarservice	34	34	47	47
Totalt	78	132	96	167

Källa: Beslut om tilldelning vid upphandling enligt LOV av boende och daglig verksamhet

Kommentar: Ovanstående diagram visar på ökningen av antal enskilda utförare i staden som är upphandlade enligt LOV år 2011 jämfört med 2010, med undantag för bostad med särskild service för vuxna.

I följande tabeller redovisas antal respektive andel personer med LSS-insats hos enskilda utförare som har LOV-avtal med staden:

Antal respektive andel personer hos enskilda utförare med LOV-avtal 2011

LSS-insats	Antal personer i verksamhet med LOV-avtal och andel i procent	Antal personer i LSS-verksamhet totalt och andel i procent	Antal personer i övrig LSS-verksamhet och andel i procent
Korttidshem för barn, ungdomar och vuxna	347 (59 %)	584 (100 %)	237 (41 %)
Bostad med särskild service för barn och ungdom	13 (12 %)	113 (100 %)	100 (88 %)
Daglig verksamhet	1 071 (53 %)	2 021 (100 %)	950 (47 %)
Bostad med särskild service för vuxna	0 (0 %)	1 181 (100 %)	1 181 (100 %)
Totalt:	1 431 (37 %)	3 899 (100 %)	2 468 (63 %)

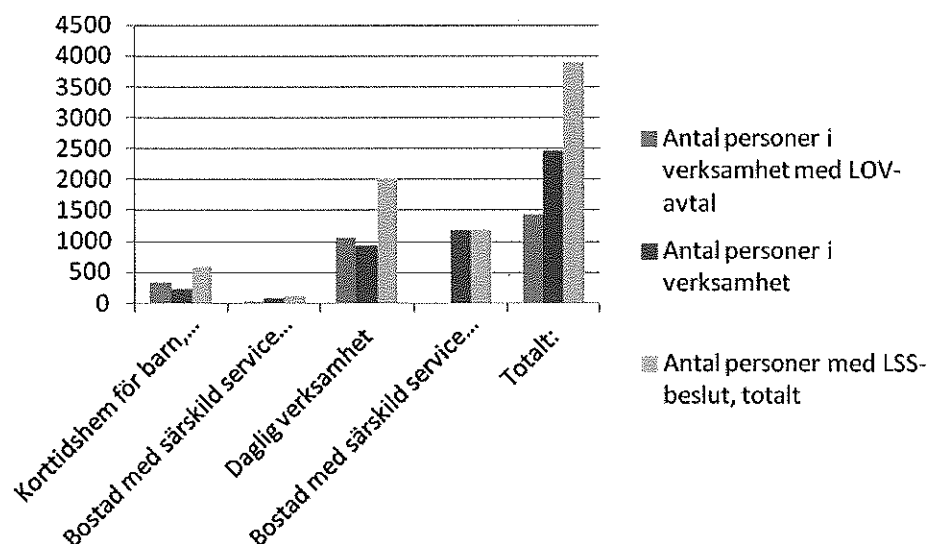
Källa: Paraplysystemet

Kommentar: Antalet beslut som anges i tabellen är högre än antalet unika personer och det har sin förklaring i att ett antal personer har beslut om såväl daglig verksamhet som bostad med särskild service för vuxna.

Enskilt bedriven LSS-verksamhet med LOV-avtal utgör 37 procent av den totala verksamheten för boende och daglig verksamhet. De personer som inte får sitt stöd hos enskild utförare med LOV-avtal, erhåller stödet i egen regi, i entreprenadverksamhet eller hos utförare som respektive stadsdelsnämnd tecknat individuella avtal med.

Föregående uppgifter illustreras även i följande diagram fördelat på antal personer som får sin insats utförd av utförare i enskilda regi med LOV-avtal eller av annan utförare:

Antal personer i respektive LSS-verksamhet hos enskilda utförare med LOV-avtal 2011



Källa: Paraplysystemet

Omfattning och kostnader för verksamheterna

I följande tabeller redovisas antalet beslut och kostnader för verksamhetsområdet, dels det prestationsrelaterade anslaget där boende och daglig verksamhet ingår samt jämförelser av dessa kostnader och dels en tabell för övriga kostnader.

Prestationsrelaterat anslag

Verksamhet	Antal beslut 2010	Kostnader i mkr 2010	Antal beslut 2011	Kostnader i mkr 2011
Gruppbostad	861	843,4	874	913,6
Servicebostad	300	132,8	307	155,6
Eget boende med boendestöd	355	23,1	401	28,8
Daglig verksamhet	1 887	464,9	2 021	507,6
Barnboende	123	132,8	113	120,3
Korttidshem	564	134,6	584	132,4
Totalt	4 090	1 731,6	4 300	1 858,3

Källa: Stadsledningskontoret, Stockholms stad

Övriga kostnader, ej prestationsrelaterade

Övriga kostnader	Kostnader i mkr 2010	Kostnader i mkr 2011
Fast anslag	586,5	601
Särskilt riktat anslag	17,1	19,1
Assistansersättning, första 20 timmarna	319,5	323,9
Intäkter	2	2
Totalt	923,1	944

Källa: Stadsledningskontoret, Stockholms stad

Bostad med särskild service för barn och ungdomar

Det totala antalet barn och ungdomar mellan 0 – 21 år i Stockholms stad 2011 var 1 340. Av dessa barn och ungdomar fick 113 sitt stöd och sin omsorg i barn- och ungdomsboende. Det är en nedgång med 10 personer sedan 2010 och bekräftar den trend som varit rådande sedan många år tillbaka. År 2004 fick nästan 200 barn och ungdomar stöd och service i barn- och ungdomsboende. Antalet barn har minskat med 44 procent de senaste sju åren. En förklaring är strävan att så långt det är möjligt ge stödet i hemmet.

De barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service kan hänföras till tre grupper: de med mycket omfattande behov av stöd och omvårdnadsinsatser under dygnets alla timmar, barn och ungdomar med en funktionsnedsättning som leder till utåtagerande beteende samt barn och ungdomar som går i skolan på annan ort.

Av 113 barn och ungdomar återfinns 13 hos utförare med LOV-avtal, övriga 100 barn har sitt boende hos någon annan utförare inom eller utanför Stockholms län. Som tidigare redovisats, är endast 4 utförare anslutna till LOV-systemet. Totalt inom Stockholms län finns cirka 40 utförare. Mot bakgrund av att de barn och ungdomar med behov av boende utanför familjen har mycket individuella krav på boendet är det angeläget att valet av boende sker omsorgsfullt och att det finns ett rikt utbud att välja ur.

Det kan dock konstateras att valfriheten är starkt begränsad när det gäller möjligheten för den enskilde att välja utförare som är ansluten till valfrihetssystemet. En förklaring till det låga antalet utförare kan vara att efterfrågan på barn- och ungdomsboende totalt sett är relativt begränsat och om trenden håller i sig minskar efterfrågan ytterligare. De flesta får, som tidigare nämnts, stödet i hemmet.

Bostad med särskild service för vuxna

Bostad med särskild service för vuxna upphandlas i likhet med barnboende, korttidsboende, daglig verksamhet och ledsagarservice/avlösarservice enligt LOV. Sedan den 1 januari 2010 till och med den 1 oktober 2011 har åtta upphandlingar genomförts och 96 utförare har tecknat avtal med staden. Av tabellerna framgår att ingen utförare visat intresse för att teckna avtal när det gäller vuxenboende.

Det finns ett antal enskilda utförare inom Stockholms stad. Några har varit etablerade före införandet av valfrihetssystemet och några har etablerat sig i ett senare skede.

Förklaringarna till att inga utförare hittills har ansökt om LOV-avtal kan vara flera men några av dem kan troligen hänföras till en kombination av prisbild och insatsens karaktär.

- Ersättningarna till utförarna ligger i allmänhet högre än de ersättningar som staden beslutat om i LOV.
- Bostad med särskild service för vuxna är ett permanent boende vilket innebär att den enskilde kan ha sitt boende på samma adress i kanske 25 – 30 år. Det är således liten omsättning på lägenheter i jämförelse med platser i daglig verksamhet och korttidsboende. Detta gör troligen att incitamentet för utförarna att ansluta sig till LOV är litet. Till den låga omsättningen bidrar också bristen på lägenheter.

- Bostad med särskild service upphandlas endast inom Stockholms stad. Detta har sin grund i LSS-lagstiftningen och folkbokföringens regler om att man ska vara folkbokförd i den kommun man har sin stadigvarande bostadsadress.

Brukarundersökning

Under hösten 2011 genomförde stadsledningskontoret en årlig brukarundersökning bland personer som får insatser enligt LSS inom stadens valfrihetssystem enligt LOV. En sammanfattning av undersökningens resultat avseende vuxenboende, dvs. vuxenboende i egen regi och entreprenad, och daglig verksamhet redovisas nedan.

Vuxenboende

Andelen nöjda brukare totalt de tre senaste åren:

- 2009 - 86 procent
- 2010 - 83 procent
- 2011 - 80 procent

Andel nöjda brukare i vuxenboende (LOV) i procent*

Urval av frågor	2010	2011	Förbättring/Försämring
Jag har själva varit med och planerat det stöd jag får	62 %	53 %	- 9 %
Jag kan vara med och bestämma vem som ska ge mig stöd.	39 %	37 %	- 2 %
Jag får det stöd jag behöver i mitt boende	80 %	77 %	- 3 %
Jag trivs med personalen	84 %	81 %	- 3 %
Jag trivs med de andra i mitt boende	83 %	84 %	1 %
Jag känner mig trygg i min lägenhet	83 %	84 %	1 %
Jag tror att andra skulle trivas här också	72 %	69 %	- 3 %

Källa: Stadsledningskontorets brukarundersökning 2011

*50 procents svarsfrekvens

Kommentar: Andelen mycket nöjda och andelen missnöjda personer har ökat mellan 2010 och 2011. Totalt sett har dock brukarnöjdheten minskat, framför allt när det gäller delaktigheten i planeringen av det erhållna stödet.

Daglig verksamhet

Andelen nöjda brukare i daglig verksamhet totalt de tre senaste åren:

- 2009 - 89 procent
- 2010 - 87 procent
- 2011 - 79 procent

Andel nöjda brukare i daglig verksamhet (LOV) i procent*

Urval av frågor	2010	2011	Förbättring/försämring
Jag har själva varit med och planerat min dagliga verksamhet	70 %	60 %	- 10 %
Jag får prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter om jag vill	68 %	62 %	- 6 %
Jag får det stöd jag behöver	83 %	77 %	- 6 %
Jag trivs med personalen	89 %	84 %	- 5 %
Jag trivs med de andra i min dagliga verksamhet	73 %	66 %	- 7 %
Jag känner mig trygg i min lägenhet	86 %	84 %	- 2 %
Jag tror att andra skulle trivas här också	75 %	69 %	- 6 %

Källa: Stadsledningskontorets brukarundersökning 2011

*51 procents svarsfrekvens

Kommentar: Även när det gäller daglig verksamhet har nöjdheten med delaktighet i planeringen minskat. Den totala sänkningen i nöjdhet från 87 procent till 79 procent beror främst på en förflyttning från betyg 4 till betyg 3 i brukarnöjdhet. Samtidigt ökar andelen personer som är mycket nöjda med sin dagliga verksamhet med 4 procent 2011 jämfört med 2010. Andelen missnöjda är kvar på samma nivå som 2010.

Krister

Handläggning av ärenden som rör personer med funktionsnedsättning

Stadens handläggare inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning har en nyckelroll när det gäller att säkerställa att barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning får sina behov av insatser tillgodosedda för att kunna delta i samhällslivet och leva som andra. Arbetet är organiserat på olika sätt i de olika förvaltningarna. Förutom att ansökningar enligt SoL och LSS ingår även handläggning av KBH, riksfärdtjänst och färdtjänstutredningar i arbetsuppgifterna.

Antalet ärenden varierar mellan olika handläggare och stadsdelsförvaltningar beroende på hur arbetet är organiserat och om man handlägger ärenden som rör barn och ungdomar eller vuxna, eller alla åldrar.

I genomsnitt hade en biståndshandläggare inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning 57 ärenden 2011, där antalet ärenden per handläggare varierade mellan 40 och 70, undantaget KBH och riksfärdtjänst samt färdtjänstutredningar. Den största skillnaden i antalet ärenden finns mellan handläggare som har barn- och ungdomsärenden och handläggare som har vuxenärenden.

Kommunalisering av hemsjukvården

Stockholms läns landsting och Kommunförbundet i Stockholms län har startat ett projekt på uppdrag av Hälso- och sjukvårdsnämndens presidium och Kommunförbundet Stockholms Läns Sociala välfärdsberedning.

Avsikten är att under 2012 presentera ett förslag på innehåll och omfattning av den framtida hemsjukvården i länet. Därefter kan nivå på skatteväxling utredas och beslutas av landstinget och de 26 kommunerna. Bedömningen är att kunna genomföra en kommunalisering av hemsjukvården våren 2015.

I samband med huvudmannaskapsförändringen kommer även Stockholms läns särskilda överenskommelse, den s.k. Principöverenskommelsen, som gäller hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS, att upphöra.

Kvinnofrid – mot våld i nära relationer

Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer som omarbetades under 2011 är nu antaget av kommunfullmäktige. Programmet är ett styrdokument för alla stadens nämnder och styrelser. Åtta mål har formulerats för stadens arbete, till vilka indikatorer är knutna.

Programmet syftar till att uppnå likställighet i staden. Alla ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Stadsdelsnämnderna har organiserat arbetet på olika sätt. Fem stadsdelsnämnder har kvinnofridsteam och några av dessa har även startat mansmottagningar för män som utövar våld. Innerstadsnämnderna, utom Södermalm, har resursgrupper för kvinnofrid. Söderorts-nämnderna samarbetar i olika projekt, bl.a. om mansmottagning.

För att kunna följa upp målen i programmet krävs kunskap om utgångsläget. Förvaltningen har anlitat en konsult som har inlett en förstudie för att utveckla metoder för att kartlägga den totala omfattningen av våld i nära relationer, både av kvinnor och män, samt för att möjliggöra kontinuerlig uppföljning. Som ett komplement till programmet har även ett arbete påbörjats för att ta fram riktlinjer för handläggning av ärenden som rör våld i nära relationer.

Socialförvaltningen har under 2011 deltagit i Operation kvinnofrids arbete under ledning av Länsstyrelsen för att stärka myndigheternas arbete mot hedersrelaterat förtryck och våld. Från april 2012 har socialförvaltningen fått i uppdrag att leda inrättandet av ett länsgemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld. Centret, som får namnet Origo, består av dels ett fysiskt centrum som tar emot besök, dels ett internetbaserat virtuellt resurscentrum. Origos målgrupp är unga mellan 13–26 år som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld. En verksamhetsledare har tillsatts.

Socialnämnden lämnar ekonomiskt stöd till ett hundratal frivilligorganisationer, varav åtta kvinnojourer, som tillsammans har 58 platser. Beläggningen vid dessa åtta jourer var 74% under år 2011. Placeringar från Stockholms stad utgjorde 37%.

Nämnden driver i egen regi tre skyddade boende: Kriscentrum för kvinnor, Kruton för unga personer som är utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld samt Hvilan för hemlösa kvinnor och våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem.

Under 2011 beslutades att Stockholms stad ska leda arbetet med inrättandet av ett länsgemensamt Resurscenter mot hedersrelaterat förtryck och våld. Resurscentret Origo kommer att bestå av ett fysiskt såväl som ett virtuellt center som ska erbjuda stöd och vägledning till ungdomar som blir utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld. Det ska vara ett centrum dit även yrkesverksamma från olika myndigheter och frivilliga aktörer som arbetar med målgruppen kan vända sig vid behov av konsultativt stöd och vägledning.

Socialförvaltningen har sedan 2009 gjort en kartläggning över antalet kvinnor över 18 år och deras barn som placerats i skyddat boende av stadsdelsförvaltningarna. Uppgifterna har inhämtats via en enkät till stadsdelsförvaltningarna

Stadsdelsnämnd	Antal placeringar			Antal unika individer	Antal barn	Plac inom staden
	2009	2010	2011	2011	2011	2011
Bromma	22	8	14	8	11	14
Enskede-Årsta-Vantör	44	57	27	17	22	26
Farsta	15	3	12	11	1	11
Hägersten-Liljeholmen	7	27	24	16	15	22
Hässelby-Vällingby	56	40	41	34	34	37
Kungsholmen	0	3	2	2	0	2
Norrmalm	12	3	10	8	0	7
Rinkeby-Kista	90	79	82	55	40	?
Skarpnäck	17	5	3	3	4	?
Skärholmen	25	20	28	24	32	22
Spånga-Tensta	28	29	55	37	37	42
Södermalm	34	12	15	12	10	12
Älvsjö	5	2	4	3	4	2
Östermalm	3	5	3	3	0	3
Summa	358	293	320	233	210	Mer än 200



SOCIALNÄMNDEN 2012-05-22

PROTOKOLLSUTDRAG

Justerat 2012-05-29

Anna König Jerlmyr (M) och Roger Mogert (S)

§ 18

Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad år 2011

Dnr 3.1-0202/2012

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens rapport om socialtjänsten i Stockholms stad 2011.
2. Rapporten överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Ärendet

Socialnämnden har ett övergripande och samordnande ansvar för socialtjänsten i Stockholms stad. Detta innebär bland annat att nämnden har i uppgift att följa upp att verksamheten bedrivs utifrån likställighet, rättssäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Uppföljning sker på olika sätt, t.ex. genom att underlag tas fram till Socialstyrelsen för den officiella statistiken om socialtjänsten eller genom särskilda utredningar som fokuserar på ett visst område.

Denna socialtjänstrapport avser år 2011 och det är tredje året som socialförvaltningen gör en rapport för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Strategiska enheten vid förvaltningen har samlat in och sammanställt statistikuppgifter och annan relevant information för att belysa följande verksamhetsområden: ekonomiskt bistånd, barn och ungdom, funktionshinder, socialpsykiatri, missbruk, hemlöshet och kvinnofrid/våld i nära relationer. Uppgifterna är hämtade ur stadens befintliga verksamhetssystem.

Beslutsgång

Ordföranden Anna König Jerlmyr (M) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) och ledamoten Inger Stark (V) lämnade följande särskilda uttalande.

Ett mycket bra dokument som beskriver socialtjänsten i staden. När de gäller ekonomiskt bistånd noterar vi att avlagen har ökat sett över en tioårsperiod. Stadsdelsnämnderna har blivit striktare i sin bedömning vilket får till följd att människor som behöver bistånd inte får den hjälp de behöver. Det är ingen bra utveckling. Detsamma gäller arbetet mot felaktiga utbetalningar. Naturligtvis ska man

inte få bistånd om man inte behöver det men det händer även det motsatta. Vi tar för givet att även de fallen rättas till.

Totalt inkom 11 033 anmälningar angående barn och ungdomar som far illa. 39,6 procent av dessa ledde till att en utredning inleddes. Av de anmälningar som leder till utredning utgör de mindre barnen en mycket låg andel och de äldre tonåringarna en högre andel. Risken är då stor att det har gått för långt när socialtjänsten väl griper in. Problemen har blivit för stora. Vi skulle önska att de tidiga ingripandena ökar så att det finns möjligheter att ge barnen ett bra liv.

När det gäller missbruk kan vi bara konstatera, precis som förra året, att Maria ungdoms resurser måste öka igen. Användningen av cannabis ökar bland ungdomarna, Maria ungdom är viktig för arbetet mot missbruk och måste ha resurser för att kunna utföra sitt viktiga arbete. Dessutom behövs det överhuvudtaget ökade resurser när det gäller missbruk bland ungdomar.

När det gäller hemlösheten kan vi konstatera att människor som far illa och behöver samhällets stöd framgent kommer att ha svårare att få stöd i innerstaden, där många idag rör sig. Ny gemenskap flyttas ut till Västberga vilket riskerar att bli en katastrof för många av de människor som har funnit en fristad på Kammakargatan. Det måste finnas plats för alla i vår stad!

Särskilt uttalande

Ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) lämnade följande särskilda uttalande.

Rapporten ger anledning till en mycket stark oro inom flera områden, kanske allra mest när det gäller Barn och ungdom. Antalet placeringar i jourhem har ökat dramatiskt det senaste året, med 22 procent mellan 2010 och 2011. Lika stor – 22 procent – är ökningen av antalet anmälningar från polisen som rör barn under 10 år, fast då mellan åren 2009 och 2011. Enligt rapporten är det sannolikt att anmälningarna till övervägande del rör barn som lever med våld, antingen för att de bevittnat våld eller själva varit utsatta för våld.

Det skulle behövas utökade resurser till socialtjänsten, dels eftersom befolkningen ökar och dels eftersom ökningarna är så stora av antalet ärenden som når socialtjänsten. Men den moderatledda alliansen skär år efter år ner budgeten, det handlar om minst 10-procentiga nedskärningar sedan maktövertagandet. Konsekvenserna är fullt synliga: Medan allt fler anmälningar görs om barn som far illa, så är det allt färre anmälningar som leder till en utredning. 39,6 procent av anmälningarna ledde till en utredning förra året, jämfört med 46,6 procent året innan. Beslutade öppenvårdsinsatser har minskat för både flickor och pojkar och i alla åldergrupper det senaste året. När det gäller den vanligaste insatsen, kontaktperson/kontaktfamilj, är trenden också tydlig att allt färre beviljas denna insats.

Inom missbruksområdet är det starkt oroande att t ex antalet intagningar i tvångsvård enligt LVM ökat till den högsta siffran sedan 2003. Även här har möjligheten till öppenvårdsinsatser minskat på senare år. Dessutom skulldet behövas utökade insatser mot missbruket av läkemedel och dopningspreparat, som tas upp i missbruksutredningen som ytterligare ett viktigt område.

Slutligen, när det gäller personer med funktionsnedsättning, märks svårigheterna för socialtjänsten att göra ett gott arbete med allt knappare resurser bl.a. i en brukarundersökning där allt färre i vuxenboende enligt LOV anser sig kunna vara med och bestämma och planera och få det stöd de behöver.

Vid protokollet

Lisbeth Westerlund
sekreterare